

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Užívání slovesných způsobů ve francouzských vedlejších větách vztahných
(s ohledem na české ekvivalenty)**

Vedoucí práce: PhDr. Ondřej Pešek, Ph.D.

Autor práce: Barbora Knappová

Studijní obor: Francouzský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod

Ročník: 3.

2012

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejňováním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, dne 18. července 2012

.....

Barbora Knappová

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce panu PhDr. Ondřeji Peškovi, Ph.D. za jeho ochotu, trpělivost, čas věnovaný konzultacím a cenné rady, kterými přispěl ke zpracování této bakalářské práce.

Můj dík zároveň patří mé rodině za její podporu a pomoc při studii.

ANOTACE

Tématem této bakalářské práce je užívání slovesných způsobů ve francouzských vedlejších větách vztavných (s ohledem na české ekvivalenty). Práce je rozdělena do dvou hlavních částí – teoretické a praktické. V teoretické části jsou vysvětleny základní pojmy, tvorba a užívání konjunktivu a indikativu a zároveň je navrhnout soubor kritérií podle kterých se řídí výběr indikativního nebo konjunktivního modu ve vedlejší větě vztavné. Praktická část je zpracována na základě korpusové analýzy v rámci korpusu Intercorp a snaží se obhájit poznatky získané v teoretické části.

Klíčová slova: Vztavná věta

Indikativ

Konjunktiv

Intercorp

ANNOTATION

Use of verbal ways in the French subordinate relative clauses (with respect to the Czech equivalents) is the very topic of this Bachelor's Thesis. The Thesis is divided into two main parts - theoretical and practical. The theoretical part clarifies the basic terms, creation and use of the subjunctive and indicative mood and at the same time proposes the set of criteria, which selection of the indicative or conjunctive mood in the subordinate relative clause is governed by. The practical part has been elaborated, based on the corpus analysis within the scope of the Intercorp corpus and tries to defend the knowledge gathered in the theoretical part.

Key words: Adjectival clause

Indicative mood

Subjunctive mood

Intercorp

Obsah

ÚVOD	1
1 SLOVESO.....	2
1.1 SLOVESNÝ ZPŮSOB	3
1.1.1 <i>Určité tvary</i>	3
1.1.2 <i>Neurčité tvary</i>	4
2 VĚTA.....	6
2.1 VĚTA JEDNODUCHÁ.....	6
2.2 SOUVĚTÍ.....	7
2.2.1 <i>Spojovací výrazy mezi větami v souvětí</i>	7
2.2.2 <i>Souvětí souřadné</i>	8
2.2.3 <i>Souvětí podřadné</i>	9
3 VEDLEJŠÍ VĚTA VZTAŽNÁ.....	10
3.1 KRITÉRIA PRO VYMEZENÍ VZTAŽNÉ VĚTY.....	10
3.2 FUNKCE VZTAŽNÉHO ZÁJMENA VE VEDLEJŠÍ VĚTĚ.....	10
3.3 DĚLENÍ VZTAŽNÝCH VĚT.....	11
3.3.1 <i>Vztažné věty substantivní</i>	11
3.3.2 <i>Vztažné věty adjektivní</i>	12
3.4 UMÍSTĚNÍ VEDLEJŠÍ VĚTY VZTAŽNÉ.....	14
3.5 POŘADÍ SLOV VE VĚTĚ VZTAŽNÉ.....	15
3.6 SLOVESNÉ ZPŮSOBY VE VZTAŽNÝCH VĚTÁCH.....	15
3.7 VZTAŽNÁ ZÁJMENA.....	16
3.8 SROVNÁNÍ ČESKÝCH A FRANCOUZSKÝCH VZTAŽNÝCH ZÁJMEN.....	16
4 INDIKATIV.....	18
5 KONJUNKTIV.....	20
5.1 DEFINICE.....	20
5.1.1 <i>Morfologická definice</i>	20
5.1.2 <i>Funkční charakteristika</i>	21
5.2 KONJUNKTIV VE VĚTĚ JEDNODUCHÉ NEBO HLAVNÍ.....	21
5.2.1 <i>Věta rozkazovací</i>	21
5.2.2 <i>Věta vyjadřující přání</i>	22
5.2.3 <i>Věta vyjadřující domněnku, předpoklad</i>	22
5.2.4 <i>Polemické tvrzení</i>	23
5.3 KONJUNKTIV VE VĚTĚ VEDLEJŠÍ.....	23
5.3.1 <i>Konjunktiv ve vedlejší větě vztažné</i>	24
5.4 POUŽITÍ ČASŮ KONJUNKTIVU.....	25
5.4.1 <i>Konjunktiv přítomný a minulý ve větě jednoduché nebo hlavní</i>	25
5.4.2 <i>Konjunktiv přítomný a minulý ve větě vedlejší</i>	26
5.5 MOŽNÉ EKVIVALENTNÍ PROSTŘEDKY PŘI PŘEKLADU.....	27
6 PARALELNÍ KORPUS INTERCORP.....	28
7 ZÁVĚR.....	53
8 RÉSUMÉ.....	55
9 SEZNAM TABULEK.....	57
10 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	58

Úvod

Francouzský subjunktiv představuje jednu z obtížnějších gramatických kapitol.

Cílem bakalářské práce je užívání slovesných způsobů ve francouzských vedlejších větách vztahných (s ohledem na české ekvivalenty). Téma práce jsem si vybrala z důvodu, že i mne samotné dělalo velké potíže používání konjunktivu a indikativu ve vedlejších větách.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou základních částí – teoretické části a praktické části. Teoretická část se skládá z pěti kapitol. První kapitola je věnována definování a vymezení slovesa a slovesných způsobů, které dělíme na určité a neurčité tvary.

Druhá kapitola se zabývá vysvětlením co je věta, její dělení na větu jednoduchou a souvětí, přičemž uvádí rozdíl mezi souvětím souřadným a podřadným.

Náplní třetí kapitoly je podání podrobnějšího a srozumitelnějšího výkladu vedlejší věty vztahné. Jsou popsána kritéria, na základě kterých je vymezena vztahná věta a následně je zmíněno její dělení. Je definováno, jaké místo zaujímá vztahná věta ve větě a její postavení a poté slovesné způsoby, které lze při jejím užití použít.

Cílem čtvrté a páté kapitoly je objasnění indikativu a konjunktivu. Ve stručnosti je zmíněno i použití jejich časů, kterými oba slovesné způsoby disponují a u konjunktivu je dále popsáno užití ve větách jednoduchých, hlavních jakož i vedlejších.

Pro vypracování praktické části byl použit paralelní korpus Intercorp, pomocí kterého je zkoumáno zda výše zmíněné slovesné způsoby byly užity podle pravidel ze čtvrté a páté kapitoly, nebo se jedná o výjimky.

Ve své bakalářské práci se budu opírat především o informace získané z dostupné odborné francouzské literatury. Rovněž využiji i českých titulů, z nichž za nejvýznamnější pokládám Vědeckou mluvnici francouzštiny od autora Jana Šabršuly či Francouzskou mluvnici od Hendricha, Radiny a Tláskala nebo publikaci Francouzština a čeština – systémové srovnávání dvou jazyků od Otomara Radiny.

1 Sloveso

Autoři knihy *Le Bon Usage*, Maurice Grevisse a André Goosse, definují sloveso jako slovo, které můžeme časovat, tzn., které se mění v časech (čas přítomný, budoucí, minulý, předpřítomný,...), ve slovesném rodě, v osobě a ve slovesném způsobu. Může se měnit i v mluvnickém rodě, pokud je použito tvaru přičestí. Sloveso plní ve větě nejčastěji funkci přísudku. Může se rovněž vyskytovat jako součást složeného přísudku. V takovém případě hovoříme o slovese jako o tzv. sponě (Grevisse, Goosse, 2008: 979). Věta „*Les chiens dorment*”¹ slouží jako příklad, v němž se sloveso nachází jako klasický přísudek. Zatímco ve větě „*La terre est ronde*”² se jedná o přísudek složený, kdy je sloveso hlavním článkem přísudku.

Autoři se rovněž zmiňují, že pokud je sloveso v neurčitých tvarech, může sloveso v takové podobě nabývat funkce jiných slovních druhů. Pokud je ve větě sloveso ve tvaru přechodníku, odpovídá funkci příslovečného určení. Má-li podobu infinitivu, funguje stejně jako podstatné jméno, a je-li užito v přičestí, plní stejné funkce jako přídavné jméno (Grevisse, Goosse, 2008: 979).

Jean Dubois a René Lagane uvádějí, že slovesem může být vyjádřen děj nebo stav. Současně ale poznamenávají, že se nejedná o jedinou skupinu slov, která by byla schopna vyjadřovat děj nebo stav. „*Podstatná jména mohou označovat stejné poznatky (nettoyage, nettoisement, které vyjadřují činnost uklízet; ivresse, slovo, které vyjadřuje stav opilé osoby) a přídavná jména mohou označovat vlastnosti odpovídající těmto poznatkům (actif, který koná).*”³ Autoři Riegel, Pellat a Rioul definují sloveso ze syntaktického pohledu jako nejdůležitější slovo ve větě, které tvoří jakousi podstatu, jádro, kolem kterého je seřazena věta (Riegel, Pellat, Rioul, 2009: 434).

Česky publikována Francouzská mluvnice třídí slovesa z hlediska morfologie na dvě kategorie, a to na pravidelnou a nepravidelnou. Pravidelná slovesa jsou dále rozdělena do tří skupin, z nichž každá má svoji specifickou koncovku. Dále je možné slovesa rozdělit na plnovýznamová, pomocná, polopomocná a způsobová. Slovesa plnovýznamová jsou buď předmětová, tzn. vyskytují se s předmětem, a bezpředmětová,

---

¹ Grevisse, Goosse, 1995: 241

² tamtéž

³ Dubois, Lagane, 2001: 112

která předmět nevlastní. Předmětová slovesa mohou být s předmětem spojena buď pomocí předložky anebo bez ní (Hendrich, Radina, Tláskal, 1992: 325).

1.1 Slovesný způsob

Autoři Riegel, Pellat a Rioul uvádějí, že francouzský jazyk zná pět slovesných způsobů, přičemž jich jmenují šest, s tím, že přechodník a přičestí počítají dohromady. Dalšími uvedenými způsoby jsou konjunktiv, oznamovací způsob, rozkazovací způsob a infinitiv. Podmiňovací způsob se z důvodu svých sémantických a formálních znaků řadí k oznamovacímu způsobu (Riegel, Pellat, Rioul, 2009: 510 - 511).

1.1.1 Určité tvary

Tvary určité rozlišují osoby s využitím specifických koncovek buď úplně, jako tomu je u oznamovacího způsobu a konjunktivu, nebo částečně jako je tomu u způsobu rozkazovacího. Přestože se jedná o slovesné způsoby vyjadřující určité tvary, nezasazují sloveso do všech časů. Pouze oznamovací způsob je schopný umístit děj do přítomnosti, minulosti či budoucnosti. Časy konjunktivu jsou více omezené a rozkazovací způsob ve většině případů zasazuje děj do budoucnosti (Riegel, Pellat, Rioul, 2009: 512).

- **Indikativ (oznamovací způsob)** – Pierre Le Goffic definuje oznamovací způsob jako slovesný způsob názoru, nějakého prohlášení, které může být kladné nebo záporné. Osoba, jež pronáší větu, si je však svým tvrzením jistá. (Le Goffic, 2008: 93). Více o indikativu pojednává kapitola čtvrtá.
- **Imperativ (rozkazovací způsob)** – je slovesným způsobem užívaným k vyjádření rozkazu, zákazu nebo příkazu. Nelze jej vytvořit pro všechny osoby. Jeho tvary jsou možné pro druhou osobu jednotného čísla, druhou a první osobu množného čísla. Může být použit i v situaci, kdy se nejedná o výslovný rozkaz. V takovém případě je hovořeno spíše o rozkazu zdánlivém, který je pak k větě deklaratorní připojen se spojkou nebo bez ní, a to souřadným způsobem (Grevisse, Goosse, 1995: 288 - 289). Autoři Grevisse a Goosse uvádějí pro snazší porozumění následující příklad: „*Restez si vous voulez, moi, je m'en vais. Faites du bien à un ingrat, vous*

perdez votre peine.”⁴ Rozkazovací způsob má dva časy: přítomný a minulý. Přítomný vyjadřuje okamžitou, bezprostřední budoucnost či přítomnost. Naproti tomu minulý imperativ označuje děj, který má být splněn v určitém bodě v budoucnosti. Tento bod v budoucnosti je obvykle vyjádřen prostřednictvím příslovečného určení času, větou apod. (Grevisse, Goosse, 1995: 289). Názorným příkladem může posloužit věta: „*Aie terminé ce travail quand je reviendrais (ou ...avant midi).*”⁵

- **Konjunktiv** – konjunktiv je využíván převážně ve větách, u kterých si nejsme zcela jistí jejich obsahem, nevíme s jistotou, zda něco takového například existuje (Grevisse, Goosse, 1995: 289). Více o této problematice v kapitole páté.

1.1.2 Neurčité tvary

Tvary neurčité nemají žádné specifické koncovky, které by vyjadřovaly, o kterou osobu se jedná. Stejně tak nedokážou zasadit děj do žádného z časů. O jaký čas se jedná, lze usoudit pouze z kontextu nebo pomocí například příslovečného určení času (Riegel, Pellat, Rioul, 2009: 512).

- **Infinitiv** – jedná se o slovesný způsob, který nevyjadřuje osobu, čas ani číslo. Nejčastěji vykonává jednu ze dvou funkcí: buďto je přísudkem, nebo zastává stejnou funkci jako podstatné jméno, což je častější. Nejčastěji se setkáváme s infinitivem přítomným, který označuje nějakou přítomnou událost vzhledem k okamžiku promluvy, nebo infinitivem minulým, který vyjadřuje skutečnost minulou, či předčasnost k jinému ději. Použití infinitivu dvojité složeného je méně častou záležitostí (Grevisse, Goosse, 1995: 293). Příkladem přítomného infinitivu může být věta: „*Elle doit prendre du repos*”⁶. Věta „*Il croit avoir obtenu un bon résultat*”⁷ je vyjádřena použitím minulého infinitivu a „*Le plombier est parti sans avoir eu fini son travail.*”⁸ používá infinitiv dvojité složený.

---

⁴ Grevisse, Goosse, 1995: 289

⁵ tamtéž

⁶ Grevisse, Grosse, 1995: 295

⁷ tamtéž

⁸ tamtéž

- **Příčestí** – má dva tvary: přítomný a minulý. Podle Otomara Radiny se podmět hlavní věty nemusí shodovat s podmětem příčestí. V takové situaci označuje příčestí původ, jindy zase určitou okolnost (Radina, 1981: 82). Minulé příčestí má ve francouzštině uplatnění nejen při tvoření složených časů, ale slouží i jako přívlastek. „*Některá francouzská minulá příčestí vůbec přejímají úlohu prostých přídavných jmen; a tak tam, kde čeština rozliší osolený, posolený x slaný, tam má francouzština jeden pojem: salé.*”⁹
- **Přechodník** – je tvořen předložkou *en* a tvarem přítomného příčestí. Je možno setkat se s přechodníkem přítomným nebo minulým. Otomar Radina v knize „Francouzština a čeština“ popisuje, že „*Francouzský přechodník přítomný vyžaduje - stejně jako přechodník český - aby v obou větách byl stejný podmět, ať už přechodník vyjadřuje současnost: Je les ai vus en allant à l'école.; nebo prostředek: Il s'est usé les yeux en lisant. Přechodník minulý označuje - opět jako minulý přechodník v češtině - předčasnost: Ayant tout terminé, il partit. Je to tvar patřící do jazyka vybraného; v češtině vysloveně archaický.*”¹⁰ Čeština využívá přechodníky spíše v překladatelství než v běžné, spontánní řeči. Na rozdíl ale od francouzštiny, kde má přechodník pouze jeden tvar pro oba rody a oba čísla, rozlišuje čeština přechodník pro mužský rod, ženský a střední (stejný tvar) a pro množné číslo všech rodů. Český přechodník má tedy tři tvary (Radina, 1981: 82).

---

⁹ Radina, 1981: 86

¹⁰ Radina, 1981: 82

2 Věta

Hendrich, Tláskal a Radina definují větu takto: „*Jednotlivá slova nebo sousloví slouží k pojmenování jednotlivých skutečností. Má-li být vyjádřena ucelená myšlenka jako souvislé sdělení, musí být jednotlivá slova či sousloví uvedena do vzájemných vztahů a uspořádána v určitém sledu (slovosledu neboli pořádku slov). Významové a mluvnické uspořádání slov, vyjadřující ucelenu myšlenku, nazýváme větou.*”¹¹

Sdělení je ve většině případů tvořeno více větami než pouze jednou. V mluvené řeči odlišíme jednu větu od druhé použitím pomlky, intonací a melodií. V psaném sdělení se používá interpunkčních znamének: středník, otazník, vykřičník, dvojtečka a další. Navíc nám k odlišení poslouží i velké písmeno na začátku věty (Grevisse, Goosse, 1995: 71).

Větu můžeme rozdělit na větu jednoduchou a souvětí. Konkrétním cílem věty jednoduché je sdělení pouze jedné myšlenky. Věta jednoduchá je tvořena buď jedním slovem, kterým nemusí být v podstatě ani sloveso, nýbrž kterýkoli slovní druh, nebo je tvořena slovesem a na něj se vazajícími slovy. Věta vyjadřující dvě a více myšlenek je větou složenou. Věty mohou fungovat samostatně, nezávazně jedna na druhé (souvětí souřadné), nebo jedna je podřízena druhé a nemůže stát samotně (souvětí podřadné) (Hendrich, Radina, Tláskal, 1992: 551 - 552).

2.1 Věta jednoduchá

Věta jednoduchá může být dále rozdělena na větu jednočlennou a větu dvojčlennou. Jak uvádí Otomar Radina, věta jednočlenná stojí na principu tvorby pouhým jediným základním členem, který může být holý nebo obohacen o některý další člen. Tímto dalším členem může být předmět, příslovečné určení, apod. Věta jednočlenná je dále rozdělena podle toho, zda je tím základním členem sloveso v určitém tvaru, tzn. ze kterého jsme schopni vyčíst mluvnické kategorie, nebo jestli se jedná o jiný slovní druh (přídavné jméno, citoslovce, příslovce a další) (Radina, 1981: 118).

---

¹¹ Hendrich, Radina, Tláskal, 1992: 551

Dále uvádí srovnání jednočlenných vět ve francouzském a českém jazyce: „U jednočlenných vět neslovesných nalézáme ve francouzštině obdobu s češtinou (*En Avant, Agiter avant l'emploi...*). Rozdíl však bývá mezi českými jednočlennými větami slovesnými a jejich ekvivalenty ve francouzštině: francouzské sloveso totiž obvykle vyžaduje formulaci svého podmětu až na věty rozkazovací, kde je podmět zřejmý ze slovesné koncovky, dále na ustrnulé obraty typu: *mieux vaut tard que jamais*; a na některé eliptické věty jazyka lidového: *Faut faire vite*. Proto českým jednočlenným větám slovesným obvykle ve francouzštině odpovídají věty dvojčlenné (i když jejich podmět je formální; např. *il* zde bývá nazýváno *sujet apparent*). Zvláštní skupinou jednočlenných vět ve srovnání s francouzštinou je neosobní vyjadřování (*Podářilo se nám to*) proti francouzskému vyjadřování osobnímu (*Nous avons réussi à le faire*).“¹² Jak uvádí Francouzská mluvnice, větu dvojčlennou tvoří základní větná dvojice, tedy podmět a přísudek. Ty mohou stát každý samostatně. V takovém případě hovoříme o větě holé. Pokud jsou podmět a přísudek rozvíjeny dalšími větnými členy, je hovořeno o tzv. větě rozvité (Hendrich, Radina, Tláskal, 1992: 562).

2.2 Souvětí

Podle Francouzské mluvnice (Hendrich, Radina, Tláskal, 1992: 611 – 612) je „Souvětí útvar, který se skládá ze dvou nebo několika vět spojených v mluvnický a obsahový celek. Jsou-li věty v souvětí na sobě nezávislé, rovnocenné, tvoří souvětí souřadné. Jestliže se jedna věta podřizuje druhé, takto spojené věty tvoří souvětí podřadné“¹³

2.2.1 Spojovací výrazy mezi větami v souvětí

- 1) „spojky souřadící (např. *et, mais*) v souvětích souřadných, spojky podřadící (např. *que, si*) nebo spojková sousloví (např. *parce que, pour que*) v souvětích podřadných (v tzv. větách spojkových);
- 2) vztažná zájmena (např. *qui, que, lequel, dont*) a vztažná příslovce (např. *où, d'où*) ve větách vztažných;

---

¹² Radina, 1981: 118 - 119

¹³ Hendrich, Radina, Tláskal, 1992: 611 - 612

- 3) *tázací zájmena (např. qui, quoi, lequel), souvztažná zájmena (ce qui, ce que, ce dont) a tázací příslovce (např. quand, pourquoi) v nepřímé řeči a nepřímé otázce;*
- 4) *příslovce (např. ainsi, cependant) a příslovečná sousloví (např. au contraire, en effet, par conséquent) v souvětích souřadných.*¹⁴

2.2.2 Souvětí souřadné

V tomto typu souvětí je jedna věta připojena k druhé s nebo bez spojovacího výrazu. „Po stránce obsahové mohou být obsahy vět v souvětí souřadném ve vzájemném poměru slučovacím, stupňovacím, odporovacím, vylučovacím, důsledkovém, příčinném nebo důvodovém, podobně jako souřadné (několikanásobné) členy větné. Souřadně však mohou být spojeny i věty přirovnávací, přípustkové, temporálně hypotetické aj.”¹⁵

Základní typy souvětí souřadného:

- 1) **slučovací** – Věty mohou být spojeny bez spojovacího výrazu: „*Cette femme avait perdu son mari, elle est morte de chagrin.*”¹⁶ Je možné užít spojek *et* a *ni*: „*Il faisait très froid et il y avait de la glace partout.*”¹⁷ Šabršula uvádí, že věty mohou být k sobě připojeny i příslovečnými určeními času nebo místa: „*Il m'a rendu ce service, ensuite il est parti.*”¹⁸
- 2) **odporovací (adverzativní)** – „*nejčastěji se spojkami a spojkovými souslovími mais, cependant, néanmoins, pourtant, toutefois, au moins, du moins, au contraire, s příslovečnými souslovími en revanche, par contre: La junte ne remettrait pas en cause la nationalisation de sociétés cuprifères américaines, mais elle propose des négociations immédiates...*”
- 3) **stupňovací** – *beze spojky, se spojkou nebo s příslovci même, de plus, bien plus, au surplus, encore, enfin apod: Il lui dit des injures et même le frappa.*
- 4) **vylučovací (disjunktivní)** – *ou, ou bien: Toujours il ruse ou dissimule.*¹⁹
- 5) **důvodové a vysvětlovací** – „*nejčastěji spojky car a příslovečné sousloví en effet: Fermez la fenêtre, car il y a un courant d'air.*”

¹⁴ Hendrich, Radina, Tláškal, 1992: 611 - 612

¹⁵ Šabršula, 1986: 343

¹⁶ tamtéž

¹⁷ Hendrich, Radina, Tláškal, 1992: 612

¹⁸ Šabršula, 1986: 343

¹⁹ tamtéž

- 6) *důsledková* – užívá spojky *donc, ainsi, alors, aussi* nebo příslovečných slosloví *c'est pourquoi, par conséquent: Ces étoffes sont importées, aussi coûtent-elles très cher.*²⁰

2.2.3 Souvětí podřadné

Vědecká mluvnice francouzštiny popisuje souvětí podřadné jako spojení věty hlavní a alespoň jedné věty na ní závislé. Věta hlavní může fungovat samostatně. Vyskytují se ovšem i případy, kdy věta hlavní samostatně stát nemůže a musí být něčím doplněna (Šabršula, 1986: 345). To je příklad věty: „*Il est évident que...*”²¹ Může stát i samostatně pokud zájmeno *il*, které v tomto případě plní roli podmětu, nahradíme slovem, které má svůj lexikální význam (Šabršula, 1986: 345). Jako např. ve větě: „*La chose est évidente.*”²² Věty vedlejší je možno třídit podle toho, jakým slovem jsou uvozeny, může se jednat o spojky (spojkové věty) nebo o vztažné příslovce a vztažná zájmena (vztažné věty). Dále je tyto vedlejší věty možno rozdělit podle toho, jaký plní vedlejší věty větný člen ve vztahu k větě řídící: podmět, předmět, doplněk, příslovečné určení nebo přívlastek (Hendrich, Radina, Tláškal, 1992: 614). Některé gramatiky pak rozdělují věty vedlejší s ohledem na skutečnost, s jakým slovním druhem by mohly být zaměnitelné: podstatné jméno, příslovce, přídavné jméno, zájmeno apod. (Šabršula, 1986: 345). Jelikož hlavním cílem této bakalářské práce je prozkoumat použití slovesných způsobů ve vedlejších větách vztažných, zaměřuje se práce zejména na tyto věty.

---

²⁰ Hendrich, Radina, Tláškal, 1992: 613 - 614

²¹ Šabršula, 1986: 345

²² tamtéž

3 Vedlejší věta vztažná

Jak uvádí Grevisse a Goosse ve své publikaci *Nouvelle grammaire française*, vedlejší větou vztažnou označujeme větu, která je na začátku uvozena vztažnými zájmeny. Může být označena také zájmenem *lequel*, a to zejména v psaném, nejčastěji právním jazyce (Grevisse, Goosse, 1995: 353).

3.1 Kritéria pro vymezení vztažné věty

Vedlejší větu vztažnou vymezujeme z hlediska formálního a syntaktického.

Formální požadavek

Jak už bylo dříve zmíněno, vztažná věta je uvozena vztažným výrazem, kterým může být *que, qui, quoi, où, dont*. Vztažný výraz má komplexní charakter. Pro snažší pochopení je uveden příklad: „*Nous avons trouvé l'appartement que nous cherchions.*”²³ V této uvedené větě vztažné zastupuje zájmeno *que* svůj řídicí výraz, kterým je slovo *appartement*, a zároveň na sebe přebírá skladebný obsah tohoto slova. Vztažné zájmeno *que* se tak stává předmětem přímým slovesa *cherchions*. Nejčastější je jeho postavení na začátku věty vedlejší, čímž ji uvádí, ale zároveň také připojuje k větě hlavní. Zastává tedy jakousi funkci vymežující, ohraničující. Z tohoto důvodu jej můžeme přirovnat ke spojce podřadicí (Denis, Sancier-Chateau, 1994: 472).

Syntaktické kritérium

Vedlejší věta vztažná nemůže existovat samostatně, je vždy závislá na větě hlavní. Proto *que nous cherchions* nemůže stát nezávisle (Denis, Sancier-Chateau, 1994: 472).

3.2 Funkce vztažného zájmena ve vedlejší větě

„*Vztažné zájmeno může mít ve vedlejší větě funkci podmětu, přímého nebo nepřímého předmětu, popř. příslovečného určení:*

- *Podmět: Connaissez-vous bien le jeune homme qui nous a salués?*

---

²³ Denis, Sancier-Chateau, 1994: 472

- *Předmět přímý: Les enfants que vous voyez jouer dans la cour sont ceux du voisin.*
- *Předmět nepřímý (s předložkou): C'est une solution à laquelle personne n'a pensé.*
- *Příslovečné určení: Voilà où nous allons.*

*Mezi vztažné věty se řadí rovněž tzv. příslovečné věty místní; v hlavní větě obvykle chybí řídicí výraz: J'irai où vous voudrez.*²⁴

3.3 Dělení vztažných vět

Vztažné věty lze rozdělit do tří skupin podle toho, zda vlastní nebo nevlastní řídicí výraz. Některé gramatiky však volí dělení pouze do dvou skupin.

3.3.1 Vztažné věty substantivní

Autoři Grevisse a Goosse hovoří o vztažné větě substantivní tehdy, pokud je vztažné zájmeno nominální. To znamená, že nemá řídicí výraz. V tomto případě plní vztažná věta všechny funkce podstatného jména, které na sebe podstatné jméno může vzít (Grevisse, Goosse, 1995: 354):

- *„Podmět: Qui veut voyager loin ménage sa monture.*
- *Pokud se sloveso z nějakých důvodů nachází na začátku, relativní podmět je kladen za, jako v následujícím příkladě: Comprenne qui pourra.*
- *Doplňk: C'est pour lui que je suis devenue qui je suis.*
- *Původce děje: Nous sommes séduits par qui sait nous parler.*
- *Příslovečné určení: J'irai où tu voudras.*
- *Rozvíjející větný člen substantiva: C'est la femme de qui tu sais.*
- *Rozvíjející větný člen přídavného jména: Il est aimable envers qui lui plaît.*
- *Předmět:*
  - *Přímý: Embrassez qui vous voudrez.*
  - *Nepřímý: Je parle à qui me plaît.*²⁵

²⁴ Hendrich, Radina, Tláškal, 1992: 614 - 615

²⁵ Denis, Sancier-Chateau, 1994: 478

Pokud je řídicím výrazem ukazovací zájmeno *ce/celui – celle/ceux*, nejsou uvedené věty považovány věty za vztažné věty substantivní (Denis, Sancier–Chateau, 1994: 478).

Vztažná věta substantivní může vyjadřovat také příslovečné určení přípustky, pokud obsahuje tvar složitý neurčitého vztažného zájmena, jako například: *qui que, quoi que, où que*, nebo korelace, jako například: *quelque...que* a další (Denis, Sancier–Chateau, 1994: 479). Takovéto podoby nabývá následující věta: „*Où que tu ailles, je serai toujours avec toi.*”²⁶

3.3.2 Vztažné věty adjektivní

Jako vztažné věty adjektivní jsou označovány věty, ve kterých vztažné zájmeno plní funkci zástupce, tedy vztažné zájmeno má řídicí výraz (Grevisse, Goosse, 1995: 354).

Řídicí výraz může být:

- 1) „*Nominální nebo zájmenný: Nejčastěji doplňuje vztažná věta adjektivní jméno (vlastní nebo obecné) nebo zájmeno: Paul, qui m’a téléphoné, ne viendra pas ce soir.*”²⁷

Označení vztažné věty adjektivní získaly z důvodu, že stejně jako přídavné jméno rozvíjejí zájmeno nebo jmennou skupinu. Mohou mít funkci (Denis, Sancier–Chateau, 1994: 473):

- „*Přívlastku: La robe que tu m’as offerte me plaît beaucoup.*
- *Volného přívlastku: Les enfants, qui n’écoutaient pas, n’ont pas compris.*

- 2) *Adjektivní: O Coelio, fou que tu es! (A. de Musset)*

- 3) *Příslovečný: Vztažná věta doplňuje příslovce místa nebo času, jako například: J’irai là où tu iras.*”²⁸

---

²⁶ Denis, Sancier–Chateau, 1994: 479

²⁷ Denis, Sancier–Chateau, 1994: 473 (La relative adjective vient le plus souvent compléter un nom déterminé (propre ou commun) ou un pronom: Paul, qui m’a téléphoné, ne viendra pas ce soir.)

²⁸ tamtéž

Vztažné věty adjektivní se dále dělí na vztažné věty určovací, vysvětlovací a doplňovací.

Vztažná věta určovací

Podle Hendricha, Radiny a Tláškala je vztažná věta určovací nepostradatelná, pokud se chce zachovat smysl věty hlavní. Ve francouzském jazyce se tato vztažná věta určovací neodděluje od věty hlavní čárkou (Hendrich, Radina, Tláškal, 1992: 615).

„Le Président de la République qui est mort en 1974 est Georges Pompidou.

Il faut recoller un livre dont la couverture est déchirée.”²⁹

Vztažná věta vysvětlovací

Vztažnou větu vysvětlovací lze na rozdíl od vztažné věty určovací vypustit, aniž by byl změněn nějak radikálně obsah věty hlavní. Pokud se předchozí příklad s prezidentem upraví a vloží mezi řídicí výraz a vztažnou větu vysvětlovací čárku, bude dosaženo: *„Le président de la République, qui est le chef des armées, préside les Conseils supérieurs de la Défense nationale. (Všichni prezidenti jsou podle ústavy velitelé ozbrojených sil).*”³⁰ Vztažná věta vysvětlovací může být uvozena vztažným zájmenem *lequel* pouze v případě, že je toto zájmeno ve funkci podmětu (Grevisse, Goosse, 1995: 354). Ve větě *„Il se remit à causer avec son voisin l'agronome, lequel trouvait au séjour de la campagne beaucoup d'avantages. (Flaubert)*”³¹ je možno vidět, že předmět věty hlavní se ve větě vztažné vysvětlovací stal podmětem a je vyjádřen zájmenem *lequel*.

Francouzská mluvnice od autorů Hendricha, Radiny a Tláškala uvádí poznámku, že vedlejší větu vztažnou vysvětlovací čeština často nahrazuje větou hlavní, která je s větou řídicí spojena souřadně. Z tohoto důvodu je proto často označována za nepravou větu vztažnou. Ve francouzštině je ale běžné toto použití vztažné věty vysvětlovací (Hendrich, Radina, Tláškal, 1992: 616). Pro snažší pochopení je zde uveden příklad:

---

²⁹ Grevisse, Goosse, 1995: 354

³⁰ tamtéž

³¹ tamtéž

„*Nous avons appris hier cette bonne nouvelle, qui vous surprendra certainement (=elle vous surprendra...)*”.³²

Vztažné věty doplňkové

Autoři Denis a Sancier-Chateau uvádějí, že právě tyto věty jsou nosiči informací, bez nichž by věta neměla ten správný význam. Jedná se o věty přísudkové, které nemohou být uvozeny jiným vztažným zájmenem než *qui* a vyskytují se pouze v určitých souvislostech (Denis, Sancier–Chateau: 1994: 479). Jako příklad uvádějí: „*Il y a téléphone qui sonne!*”³³

3.4 Umístění vedlejší věty vztažné

Vztažná věta zpravidla bezprostředně následuje řídicí výraz.

„*Je signalerai dans ce livre un chapitre qui me paraît beau.*”³⁴

Z důvodu srozumitelnosti věty je třeba se vyhnout situaci, kdy jiné slovo bude oddělovat řídicí výraz od vztažné věty: „*Je signalerai **un chapitre** dans ce livre **qui me paraît beau.***”³⁵

Zejména v psaném jazyce je někdy vztažná věta vztahující se k podmětu připojena k přísudku (jako přívlastek a volný přístavek).

„*Une servante entra, qui apportait la lampe. (Gide)*

La ligne est brisée que définirent autrefois les pères fondateurs du mouvement.”³⁶

Nastane-li situace, kdy osobní zájmeno se stává řídicím výrazem, nemůže jej vztažná věta bezprostředně následovat: „*Elle est là qui dort. Le voilà qui part.*”³⁷

---

³² Hendrich, Radina, Tláškal, 1992: 616

³³ Denis, Sancier–Chateau, 1994: 479

³⁴ Grevisse, Goosse, 1995: 355

³⁵ tamtéž

³⁶ tamtéž

³⁷ tamtéž

Vztažná věta může někdy stát před řídicím výrazem. Jedná se ale spíše o případy spisovného jazyka: „*Il regarde qui vient par le sentier sinueux Violaine toute dorée. (Clandel)*”³⁸

3.5 Pořadí slov ve větě vztažné

„*Je-li podmětem vztažné věty podstatné jméno, bývá možný dvojitý slovosled: buď tzv. přímý slovosled nebo inverze podmětu. Tato dvojitá možnost existuje však jen tehdy, jestliže předměty a příslovečná určení vztažné věty jsou vyjádřeny nesamostatnými osobními zájmeny nebo zájmennými příslovci, popř. vztažnými zájmeny nebo vztažnými příslovci.*

Je connaissais bien la rue où ma tante habitait. (...où habitait ma tante).

Nesplňuje-li vztažná věta výše uvedené podmínky, je možný jen slovosled přímý: Je connaissais bien la rue où ma tante tenait une petite boutique. (Ve větě je předmět vyjádřen podstatným jménem une petite boutique.)”³⁹

Na začátku věty stojí buď vztažné zájmeno, např. „*J’aime beaucoup les fleurs que tu m’as apportées.*”⁴⁰ nebo skupina tvořena předložkou a vztažným zájmenem, např. „*Paul, à qui j’ai téléphoné, ne viendra pas.*”⁴¹

3.6 Slovesné způsoby ve vztažných větách

1) Oznamovací způsob

Ve větě vztažné je oznamovací způsob nejčastější variantou, jelikož dokáže přesně vyjádřit, o jaký čas se jedná (Denis, Sancier-Chateau, 1994: 475).

„*J’aime beaucoup le livre que tu m’as offert.*”⁴²

---

³⁸ Grevisse, Goosse, 1995: 355

³⁹ Hendrich, Radina, Tláškal, 1992: 619 - 620

⁴⁰ Denis, Sancier-Chateau, 1994: 473

⁴¹ tamtéž

⁴² Denis, Sancier-Chateau, 1994: 475

2) Infinitiv

Vyskytuje se spíše ve vztažných větách určovacích, kde vyjadřuje náznak důsledku nebo cíle: „*Je cherche un endroit où travailler au calme.*”⁴³ Aby vyjádřil co nejpravděpodobnější obraz, bývá často spojen s neurčitým členem (Denis, Sancier-Chateau, 1994: 475).

3) Konjunktiv

O výskytu konjunktivu ve vedlejší větě vztažné pojednává kapitola 5.

3.7 Vztažná zájmena

Vztažná zájmena mají dvojí podobu: tvar jednoduchý a tvar složený. Jednoduchými tvary jsou: *qui, que, dont, où, quoi*. Tvary složené jsou tvořené tázacím zájmenem a určitým členem a jejich staženými tvary s předložkami *de* a *à*. Nabývají tedy tvarů: *lequel, auquel, desquelles* apod. (Dubois, Lagane, 2001: 96). Jednoduché tvary vztažných zájmen samy o sobě nevyjadřují osobu, číslo ani rod. Vztažná zájmena slouží k uvození vedlejší věty vztažné. Zatímco spojky souřadící nemají žádnou funkci ve větě, vztažná zájmena plní úlohu buď podmětu, rozvíjejícího větného členu nebo někdy také doplňku.

3.8 Srovnání českých a francouzských vztažných zájmen

Otomar Radina uvádí, že francouzská zájmena nejsou ve srovnání s českými zájmeny tak tvarově vyhraněná. Český jazyk rozlišuje pro podmětne zájmeno v jednotném čísle rod mužský, ženský a střední. V množném čísle pro rod mužský rozlišuje ještě mezi tvarem životným a neživotným. Francouzština má pro vyjádření podmětneho zájmena pouze jeden tvar a to *qui*. Stejně tak to platí pro vyjádření předmětneho zájmena, kdy český jazyk disponuje čtyřmi tvary, zatímco francouzština pouze tvarem *que*. Francouzština se proto častěji potýká s problémem, kdy ve větě stojí před vztažným zájmenem dva a více podstatných jmen, a není možno s přesností určit, které z nich je řídicím výrazem. Jako příklad je zde uvedena věta: „*Il a parlé de la*

---

⁴³ Denis, Sancier-Chateau, 1994: 475

femme de son ami que nous admirons beaucoup.”⁴⁴ V této větě nelze určit, zda se vztažné zájmeno váže na *femme* nebo *son ami*. Učebnice uvádějí jako jedno z možných řešení použití přízvučného zájmena: „*Il a parlé de la femme de son ami laquelle nous admirons beaucoup. x Il a parlé de la femme de son ami lequel nous admirons beaucoup.*”⁴⁵ Ale i toto řešení není úplně nejvhodnější. Může nastat situace, kdy oba předcházející podstatná zájmena jsou totožného rodu: „*Il a parlé du gendre de son ami...*”⁴⁶ Proto se francouzština často uchyluje k opakování podstatného jména, které je řídicím výrazem. Při jeho opakování se už ale vynechává člen: „*Il a parlé de la femme de son ami, femme que nous admirons beaucoup.*”⁴⁷ Je možné také přeformulovat souvětí a vytvořit z něj dvě věty jednoduché: „*Il a parlé de la femme de son ami. Nous admirons beaucoup cette femme.*”⁴⁸ Přestože francouzština opakuje podstatné jméno, není potřeba jej opakovat i při překladu do češtiny, pokud tvar českého vztažného zájmena jasně poukazuje na řídicí výraz. Naopak při překladu do francouzštiny je třeba nezapomenout jasně určit řídicí výraz, aby nedošlo k nedorozumění (Radina, 1981: 101-102).

---

⁴⁴ Radina, 1981: 101

⁴⁵ Radina, 1981: 102

⁴⁶ tamtéž

⁴⁷ tamtéž

⁴⁸ tamtéž

4 Indikativ

Podle autorů Denis a Sancier-Chateau je oznamovací způsob, společně s konjunktivem a rozkazovacím způsobem slovesný určitý způsob. Jedná se o jediný slovesný způsob, který má nejkompletnější a nepropracovanější zastoupení časů. Zatímco konjunktiv klade děj do světa, který je možný, oznamovací způsob jej klade do světa, o kterém si je autor jistý, je o něm přesvědčený, že existuje. Má deset slovesných tvarů. Rozlišujeme pět tvarů jednoduchých, kterým odpovídají tvary složené, dokonce i dvojitě složené (Denis, Sancier-Chateau, 1994: 260). Pro lepší představu, který čas složený odpovídá času jednoduchému, uvádějí následující příklady:

- „*přítomný čas / minulý čas složený / minulý čas dvojitě složený:*

Je chante / j'ai chanté / j'ai eu chanté

- *budoucí / předbudoucí čas / předbudoucí čas složený:*

Je chanterai / j'aurai chanté / j'aurai eu chanté

- *minulý čas jednoduchý / předminulý čas / předminulý čas složený:*

Je chantai / j'eus chanté / j'eus eu chanté

- *imperfektum / plusquamperfektum / složené plusquamperfektum:*

Je chantais / j'avais chanté / j'avais eu chanté

- *podmiňovací způsob / podmiňovací způsob minulý / podmiňovací způsob dvojitě složený:*

Je chanterais / j'aurais chanté / j'aurais eu chanté”⁴⁹

Rod činný/rod trpný

Některá slovesa mají tu zvláštnost, že mohou označovat na jedné straně rod činný, na druhé straně rod trpný. Rod trpný se tvoří pomocí slovesa *être*, které je

---

⁴⁹ Denis, Sancier-Chateau: 1994: 260

vyčasované v odpovídajícím čase jednoduchém nebo složeném. Vyskloňované sloveso je pak následováno adjektivním tvarem slovesa, u kterého je nutné provést shodu s podmětem.

Tvary jednoduché a tvary složené

Tvar složený nebo dvojitě složený získáme pomocí slovesa *avoir* nebo *être*, která jsou vyčasovaná v odpovídajícím čase a následována opět adjektivním tvarem příslušného slovesa.

Volba různých tvarů oznamovacího způsobu je do jisté míry předurčena třemi parametry: časem a časovým označením, časem a videm a lexikálním významem sloves. Z hlediska lexikálního významu sloves, se slovesa dělí na dokonavá a nedokonavá.

Slovesa dokonavá vyvolávají děje, které mají počáteční a koncový stav zahrnuté uvnitř slovesa. Tato slovesa ve vlastním smyslu obsahují ohraničení trvání. Jedná se především o slovesa jako: *mourir*, *sortir*, *fermer*, *naître*. Naproti tomu existují slovesa, která v sobě nezahrnují žádné ohraničení doby. Jsou to slovesa typu: *marcher*, *manger*, *vivre* a další (Denis, Sancier-Chateau, 1994: 262 - 263).

5 Konjunktiv

Cílem této kapitoly je definovat, co je konjunktiv, jaké je jeho použití ve větě jednoduché, ve větě hlavní, ale také ve větě vedlejší. Poté je proveden pouze stručný popis použití všech čtyř časů konjunktivu s hlavním zaměřením na konjunktiv přítomný a minulý. Na závěr kapitoly je pak uveden krátký výčet toho, jaké možné ekvivalentní prostředky lze užít při překladu konjunktivu do češtiny.

5.1 Definice

Konjunktiv může být definován z různých hledisek. K tomu poslouží definice morfologická a funkční charakteristika.

5.1.1 Morfologická definice

Francouzští autoři Riegel, Pellat a Rioul definují konjunktiv spolu s oznamovacím způsobem jako jediné, skutečně určité tvary. Z toho vyplývá, že lze u nich určit mluvnickou osobu, kterých je šest. Uvádějí, že oba slovesné způsoby, jak oznamovací způsob tak konjunktiv tvoří největší množství časů, přičemž poukazují, že konjunktiv jich tvoří méně, konkrétně čtyři (Riegel, Pellat, Rioul, 2009: 320). Dominique Maingueneau předkládá tvrzení, že „*konjunktiv se nachází mezi oznamovacím způsobem a infinitivem: má koncovky osob (stejně jako oznamovací způsob), ale nemá časové označení (podobně jako infinitiv). Staví proti sobě tvar jednoduchý a tvar složený (viene/soit venu), nezná ale skutečný časový záznam, přestože tradiční gramatika nazývá jeho složený tvar konjunktivem minulý.*”⁵⁰ Dále uvádí, že využití časů imperfekta a plusquamperfekta není dnes zcela běžné. Nejčastější je jejich použití k vyjádření třetí osoby jednotného čísla. Hledí se na nich spíše jako na přežitky, které byly používány v klasickém období, a v dnešní době je možno se s nimi setkat spíše ve spisovném jazyce. Je často velmi obtížné rozpoznat, zda se jedná o oznamovací způsob či konjunktiv, neboť zhruba 90 % sloves jsou slovesa první třídy

---

⁵⁰ Précis de grammaire pour les concours, D. Maingueneau, Nathan, 2001 (troisième édition) zveřejněno na webové stránce www.trusiad.fr/cours/linguistique/subjonctif.html

Le subjonctif se situe du point de vue de ses marques d'embrayage entre l'indicatif et l'infinitif: il possède des marques de personnes (comme l'indicatif) mais pas de marques de temps (comme l'infinitif). Il oppose, certes, une forme simple à une forme composée (viene / soit venu), mais il ne connaît pas de véritable inscription temporelle, même si la grammaire traditionnelle appelle <subjonctif passé> sa forme composée.

a tedy mají stejný tvar jako konjunktiv (Précis de grammaire pour les concours, D. maingueneau, Nathan, 2001 (troisième édition) zveřejněno na www.trusiad.fr/cours/linguistique/subjonctif.html).

5.1.2 Funkční charakteristika

Po skladebné stránce se tento slovesný způsob nejčastěji užívá ve vedlejších větách vztazných, příslovečných a předmětných. Pouze výjimečně nachází uplatnění ve větách jednoduchých. Ve srovnání konjunktivu s oznamovacím způsobem vystupuje konjunktiv jako závislý slovesný způsob (Riegel, Pellat, Rioul, 2009: 321).

„Někteří ukvapeně prohlašují, že konjunktiv je pouze <gramatická závislost> (F. Brunot), nemající vlastní význam, smysl, ale která je automaticky předepsaná výrazem věty hlavní (stejně tak jako sloveso vouloir vyžaduje konjunktiv). Tento názor naráží na dvě hodnocení. Především, použití konjunktivu ve větě jednoduché nemůže být vysvětlováno tímto nuceným gramatickým způsobem. Dále existují různé konstrukce, kde má mluvčí na výběr mezi oznamovacím způsobem a konjunktivem; volba slovesného způsobu je v tomto případě výstižná: Penses-tu qu'il viendra? / qu'il vienne? – Madame de Rênal est la seule qui l'a aimé / qui l'ait aimé.”⁵¹

5.2 Konjunktiv ve větě jednoduché nebo hlavní

5.2.1 Věta rozkazovací

Autoři Riegel, Pellat a Rioul uvádějí, že konjunktiv ve větě rozkazovací nahrazuje rozkazovací způsob pro osoby, které rozkazovací způsob sám nedokáže vytvořit. Hovoříme o první osobě jednotného čísla a třetí osobě jednotného a množného čísla. Jako příklad použití konjunktivu pro třetí osobu je možno uvést: „*Qu'il(s) vienne(nt)!*”⁵² Výskyt první osoby ve větě rozkazovací je méně častým úkazem: „*Au*

---

⁵¹ Riegel, Pellat, Rioul, 2009: 321

Certains en concluent hâtivement que le subjonctif n'est qu'une <servitude grammaticale> (F. Brunot), ne possédant pas de signification propre, mais étant automatiquement imposé par un terme de la proposition principale (ainsi, <lev erbe vouloir demande le subjonctif>). Ce point de vue mécaniste se neuçte à deux critiques. En premier lieu, l'emploi du subjonctif en proposition indépendante, même restreint, ne peut pas être expliqué par ce genre de contrainte grammaticale. Ensuite, il existe diverses constructions où le locuteur peut choisir entre l'indicatif et le subjonctif; le choix du mode est dans ce cas significatif: Penses-tu qu'il viendra? / qu'il vienne? – Madame Rênal est la seule qui l'a aimé / qui l'ait aimé.

⁵² Riegel, Pellat, Rioul, 2009: 322

*moins que je ne lui parle pas, se disait Julien fort ému lui-même (Stendhal).*⁵³ Zpravidla je konjunktiv umístěn na začátku věty, kde je uvozen spojkou *que*. Přítomnost spojky je nezbytná k rozlišení oznamovacího způsobu od konjunktivu, zejména pokud je tvar slovesa v obou časech totožný, jako například ve větě: „*Qu'elle chante vs Elle chante.*”⁵⁴ (Riegel, Pellat, Rioul, 2009: 322).

5.2.2 Věta vyjadřující přání

Věty vyjadřující přání, které mají podobu konjunktivu, mohou být například: „*Que le ciel vous protège! - Qu'il soit maudit! – Et s'il désire le mal, que ce soit un tel mal qu'il ne soit compatible qu'avec le bien...(Claudel).*”⁵⁵ Přací věty mohou být vyjádřeny konjunktivem i za situace, že neobsahují spojkou *que*. Mohou jimi být věty tohoto typu:

- „*Vive le roi! Vive la république! Vive la France!*
- *Dieu vous garde! Dieu vous bénisse!*
- *Pokud přání týkající se minulosti nebylo uskutečněno, vyjadřuje věta lítost: Plût au ciel que nous connaissions la grammaire!*”⁵⁶

Celá řada těchto výrazů náleží do náboženských projevů (Riegel, Pellat, Rioul, 2009: 322-323).

5.2.3 Věta vyjadřující domněnku, předpoklad

„*Présentatif soit se používá v didaktické řeči, jako například v následujícím matematickém příkladu: Soit un triangle équilatéral ABC...*”⁵⁷ Präsentativem chápeme slovo, které používáme v případě, že chceme do projevu zařadit či začlenit nový prvek. Ve větě zvolací: „*Moi, que je fasse une chose pareille! – Moi, Seigneur, que je fuie!* (Racine)”⁵⁸ zavrhuje mluvčí s rozhořčením domněnku. Pokud je konjunktiv v tomto

---

⁵³ Riegel, Pellat, Rioul, 2009: 322

⁵⁴ tamtéž

⁵⁵ tamtéž

⁵⁶ Riegel, Pellat, Rioul, 2009: 322-323 (Quand le souhait portant sur le passé ne s'est pas réalisé, la phrase exprime en regret.)

⁵⁷ Riegel, Pellat, Rioul, 2009: 323 (Le présentatif soit s'emploie dans un discours didactique, comme dans cet exemple mathématique qui introduit une démonstration: Soit un triangle équilatéral ABC...)

⁵⁸ tamtéž

typu věty uvozen částicí *que*, konkuruje použití infinitivu, který myšlenice přikládá větší důraz, sílu (Riegel, Pellat, Rioul, 2009: 323).

5.2.4 Polemické tvrzení

Konjunktiv slovesa *savoir* ve spisovném jazyce dokládá a potvrzuje polemické tvrzení, za podmínky vyskytuje-li se toto sloveso *savoir* v první osobě záporného tvaru: „*Je ne sache pas qu'il ait présenté une thèse brillante.*”⁵⁹ Sloveso *savoir* má ve vedlejší větě velmi podobné použití, pokud je připojeno k záporné nebo tázací větě: „*Il n'est pas là, que je sache.*”⁶⁰

Ve všech výše zmiňovaných použití se konjunktiv zaměřuje na výklad děje, na který je nazíráno subjektivním pocitem (Riegel, Pellat, Rioul, 2009: 323).

5.3 Konjunktiv ve větě vedlejší

Francouzská mluvnice od autorů Hendricha, Radiny a Tláskala podává tři různá vysvětlení o tom, jaký má konjunktiv vlastně ve větách vedlejších význam. Jedním z důvodů je, že výrazy nebo slova věty hlavní jej vyžadují. Těmito výrazy mohou být spojky, spojková sousloví, podstatná či přídavná jména. Dále se uplatňuje jako stylistická obměna podmiňovacího nebo oznamovacího způsobu. Jako poslední důvod uvádí odlišení významu od indikativu: „*Il dit qu'on vient le voir chaque semaine / Il dit qu'on vienne le voir chaque semaine.*”⁶¹ V prvním příkladu větu překládáme jako skutečnost, která se opakuje každý týden, kdežto druhá věta vyjadřuje přání, aby za ním někdo chodil každý týden (Hendrich, Radina, Tláskal, 1992: 429).

„*Konjunktiv závislý na obsahu věty řídicí nebo na spojce ve větě vedlejší se vyskytuje:*

a) *Ve vedlejších větách podmětných a předmětných:*

- *Po slovesech a výrazech vyjadřujících vůli jako například: Il est nécessaire que nous venions.*
- *Po slovesech a výrazech vyjadřujících cit: Je suis heureux que vous le disiez.*

---

⁵⁹ Riegel, Pellat, Rioul, 2009: 323

⁶⁰ tamtéž

⁶¹ Hendrich, Radina, Tláskal, 1992: 430

- *Po slovesech a výrazech vyjadřujících pochybnost: Je doute qu'on puisse le faire.*
- b) *Ve vedlejších větách příslovečných uvozených některými spojkami a spojkovými souslovími jako například ve větě: Lisez cela avant qu'elle soit de retour.*⁶²

Jelikož je cílem bakalářské práce zkoumat použití konjunktivu především ve vedlejší větě vztažné, tak navzdory faktu, že se tento slovesný způsob, mimo jiné, vyskytuje i ve vedlejších větách příslovečných a předmětných, je obsah této práce zaměřen pouze na jeho použití ve větě vztažné.

5.3.1 Konjunktiv ve vedlejší větě vztažné

Autoři Riegel, Pellat a Rioul uvádějí příklad: „*Je cherche pour les vacances un livre qui me plaise.*”⁶³ Konjunktiv se používá v situacích, kdy si nejsme svým tvrzením jistí. Oznamovací způsob předpokládá, že taková kniha, která by se mi líbila existuje. Naproti tomu konjunktiv vymezí typ knihy, ale už si není jist o její existenci. V těchto příkladech má obvykle mluvčí na výběr mezi oznamovacím způsobem a konjunktivem. Výběr záleží na smyslu vyjádření. Konjunktiv má před oznamovacím způsobem přednost ve dvou okolnostech:

- Pokud je řídicí výraz neurčitý nebo není přesně definovaný z určitých důvodů: Existence referentu je představována pouze jako možná nebo chtěná. Existence referentu je vyvolávána pouze svými vlastnostmi: „*Je cherche un guide qui connaisse le français et le grec. – Ils veulent des plaisirs qui ne se fassent point attendre (Molière).*”⁶⁴ Existence tohoto referentu může být rovněž zpochybněna větou hlavní, jako ve větě: „*Ils croyaient de bonne foi avoir découvert un secret qui consolât de l'absence réelle par la présence illusoire (Gide).*”⁶⁵ Existence je zde zpochybněna slovesem *croire*. Dále se využívá v případech, pokud je vztažná věta závislá na hlavní větě tázací, která vyjadřuje pochybnost: „*Connaissez-vous un courtisan qui soit sincère?*”⁶⁶ Nachází také ale uplatnění ve větách

⁶² Hendrich, Radina, Tláškal, 1992: 429 - 430

⁶³ Riegel, Pellat, Rioul, 2009: 326

⁶⁴ Riegel, Pellat, Rioul, 2009: 327

⁶⁵ tamtéž

⁶⁶ tamtéž

záporných, kdy nejistota vyplývá z negace existence referentu: „*Elle n'a trouvé personne qui la comprenne.*”⁶⁷ (Riegel, Pellat, Rioul, 2009: 327)

- Konjunktiv se dále používá, pokud je ve větě hlavní přídavné jméno ve 3. stupni nebo výraz, který označuje jedinečnost (*le premier, le seul...*): „*C'était le plus beau voyage que nous ayons jamais fait.*”⁶⁸

Vztažné věty vysvětlovací mají odpovídající užití slovesných způsobů jako věty jednoduché (Riegel, Pellat, Rioul, 2009: 327).

Francouzská mluvnice uvádí, že pokud se v hlavní větě vyskytuje konjunktiv, bude tento slovesný způsob užit i ve vztažné větě (Hendrich, Radina, Tláskal, 1992: 618).

5.4 Použití časů konjunktivu

Jak už bylo zmíněno, má konjunktiv čtyři časy. Z těchto časů jsou pouze dva běžně používané v moderní francouzštině a dva jsou vyhrazené spisovnému jazyku. Práce se proto snaží pouze okrajově a stručně popsat použití jednotlivých časů ve větách jednoduchých nebo ve větách hlavních a větách vedlejších, a to se zaměřením se na přítomný a minulý konjunktiv.

5.4.1 Konjunktiv přítomný a minulý ve větě jednoduché nebo hlavní

Tyto dva časy můžeme mezi sebou porovnávat z hlediska vidu. U přítomného konjunktivu je hovořeno o ději neuzavřeném, který odpovídá v českém jazyce vidu nedokonavému. U konjunktivu minulého je hovořeno o ději uzavřeném, který koresponduje českému vidu dokonavému.

Ve větě jednoduché nebo hlavní:

- „*Přítomný konjunktiv zasazuje děj do přítomnosti nebo budoucnosti. Vyjadřuje rozkaz, přání nebo předpoklad. Pokud označuje rozkaz doplňuje tím přítomný rozkazovací způsob pro osoby, které rozkazovací způsob neumí vytvořit.*”

---

⁶⁷ Riegel, Pellat, Rioul, 2009: 327

⁶⁸ Hendrich, Radina, Tláskal, 1992: 618

- *Minulý konjunktiv doplňuje rozkazovací způsob minulý pro vyjádření rozkazu. Umísťuje naplnění děje do budoucnosti jako předbudoucí čas: Qu'il ait nettoyé l'écurie avant ce soir.*⁶⁹

5.4.2 Konjunktiv přítomný a minulý ve větě vedlejší

„Děj vyjádřený konjunktivem je určován vzhledem k hlavnímu slovesu. V klasickém modelu časové souslednosti se přítomný a minulý konjunktiv používají ve vzájemném vztahu s hlavním slovesem v přítomném nebo budoucím časem: *Je ne regrette pas qu'elle vienne / soit venue.*

- *Přítomným konjunktivem označujeme děj současný nebo pozdější k ději označovanému hlavním slovesem. Časové umístění vedlejšího děje závisí na hlavním slovese: ordonner, souhaiter nebo vouloir představují děj budoucí.*
- *Minulý konjunktiv vyjadřuje předčasnost v čase vzhledem k hlavnímu slovesu a svědčí o dokonavém tvaru. V klasickém jazyce může být tato předčasnost označena imperfektem konjunktivu, který vlastní minulou časovou hodnotu, spojenou s označením možnosti, jako ve větě moderního spisovatele: *Je ne m'étonne plus aujourd'hui qu'il arrivât à Paganini de jeter son violon et de rester de longues années sans y toucher...*(R. Gary)⁷⁰*

⁶⁹ Riegel, Pellat, Rioul, 2009: 328 (Le subjonctif présent situe le procès dans le présent ou dans l'avenir. Il exprime l'ordre, le souhait ou la supposition. Quand il marque l'ordre, il complète l'impératif présent à la première personne du singulier et à la troisième personne du singulier et du pluriel. Le subjonctif passé complète l'impératif passé pour exprimer l'ordre. Il situe l'accomplissement du procès dans l'avenir, à la manière d'un futur antérieur: Qu'il ait nettoyé l'écurie avant ce soir.)

⁷⁰ Riegel, Pellat, Rioul, 2009: 328 (Le procès exprimé au subjonctif est repéré par rapport au verbe principal. Dans le modèle classique de la concordance de temps, le présent et le passé du subjonctif s'emploient en corrélation avec un verbe principal au présent ou au futur: *Je ne regrette pas qu'elle vienne / soit venue.* Le présent du subjonctif indique un procès simultané ou postérieur au procès dénoté par le verbe principal. Il marque le présent ou le futur. La situation temporelle du procès subordonné dépend du verbe principal: ordonner, souhaiter ou vouloir envisagent un procès à venir. Le passé subjonctif marque l'antériorité par rapport au verbe principal ou dénote l'accompli. Dans la langue classique, cette antériorité pouvait être marquée par l'imparfait du subjonctif, qui possédait alors une valeur temporelle de passé, associée à l'indication d'une éventualité, comme dans cette phrase d'un écrivain moderne: *Je ne m'étonne plus aujourd'hui qu'il arrivât à Paganini de jeter son violon et de rester de longues années sans y toucher...*(R. Gary))

5.5 Možné ekvivalentní prostředky při překladu

Autorka Jitka Taišlová ve své knize Mluvnice francouzštiny uvádí, že v češtině odpovídá spojovacímu způsobu oznamovací či podmiňovací způsob.⁷¹ Autorka Stauchová dodává, „že vyjadřuje-li vztavná věta přání, cíl, jehož má být dosaženo (zájmeno vztavné se obvykle vztahuje buď k neurčitému zájmenu, nebo k podstatnému jménu s členem neurčitým); věta vztavná s konjunktivem vyjadřuje nejistotu dosažení cíle. Do češtiny konjunktiv v tomto případě překládáme příslušným časem kondicionálu. Dále vymezuje-li věta vztavná relativní 3. stupeň věty hlavní, do češtiny jej překládáme slovesem v oznamovacím způsobu. A vymezuje-li věta vztavná děj věty hlavní, jejíž sloveso je v záporu, otázce nebo kondicionálu, do češtiny překládáme konjunktiv slovesem v kondicionálu. Jako například ve větě: *Connaissez-vous un livre qui taille celui-ci? Znáte nějakou knihu, která by měla stejnou cenu jako tato? (Pochybuji, že taková kniha je.)*“⁷²

Tabulka 5.1 - soubor navržených kritérií při volbě slovesných způsobů

Indikativ	autor si je jistý svým tvrzením
Konjunktiv	přídavné jméno věty hlavní je ve 3. stupni nebo je zde výraz označující jedinečnost
	pokud je i věta hlavní vyjádřena konjunktivem
	pokud je vedlejší věta vztavná závislá na hlavní větě tázací vyjadřující pochybnost
	řídící výraz je neurčitý nebo není přesně definovaný (existence referentu je představována pouze jako chtěná nebo možná)
	ve větách záporných, kdy nejistota vyplývá z negance existence referentu

Zdroj: vlastní zpracování

⁷¹ Taišlová, 2002: 133

⁷² Stauchová, 1996: 213 - 214

6 Paralelní korpus Intercorp

Cílem praktické části je zkoumat na konkrétních francouzských příkladech užití konjunktivu a indikativu ve francouzských vedlejších větách vztažných a jejich ekvivalentů v českém jazyce. K vypracování praktické části byl použit paralelní korpus Intercorp. „Projekt paralelních korpusů Intercorp je součástí výzkumného záměru Český národní korpus a korpusy dalších jazyků.

Cílem projektu je vybudovat paralelní synchronní korpusy pro většinu jazyků studovaných na FF, vždy pro daný jazyk a češtinu. Celý projekt je akademický a nekomerční.

Paralelní korpusy poslouží jako zdroj dat pro teoretické studie, lexikografii, studentské práce, výuku, zejména výuku cizích jazyků, počítačové aplikace, překladatele i veřejnost. Na jeho tvorbě se významnou měrou podílejí pedagogové a studenti FF UK v Praze a další spolupracovníci ÚČNK. Intercorp obsahuje převážně manuálně zarovnané beletristické texty v češtině a dalších jazycích a výběr publicistických článků z webových stránek Project Syndicate a Presseurop. Tyto texty jsou zarovnané jen automaticky, v konkordancích tedy může být více vět, které si navzájem neodpovídají.”⁷³

Při práci s korpusovou analýzou bylo třeba vždy zadat dva jazyky, se kterými chceme pracovat, v našem případě tedy čeština a francouzština. Pro účely práce jsem zvolila pět sloves, která budu postupně zadávat do vyhledávání korpusu. Jedná se o slovesa *avoir, être, vouloir, savoir a pouvoir*. Každé z těchto sloves se pokusím vyhledat pro každou z šesti mluvnických osob nejprve ve tvaru konjunktivu přítomného a následně minulého. Pro zajímavost se pokusím vyhledat také konjunktiv imperfekta, který omezím ale pouze na 3. osobu jednotného čísla. Jelikož jsou vztažné věty uvozeny vztažnými zájmeny *qui, que, dont, quoi a où*, rozhodla jsem se z důvodu systematičnosti omezit výskyt konjunktivu po vztažném zájmeně *qui*. Vyhledávání slovesa pro každou z šesti mluvnických osob jsem zvolila z důvodu, zda se všechny osoby vyskytují v konjunktivu ve vedlejší větě vztažné ve stejné míře, nebo jsou některé tvary osob na ústupu nebo se naopak ve vedlejších větách vztažných ve tvaru konjunktivu nevyskytují vůbec. Pokaždé bude zmíněno sloveso v infinitivu společně s odůvodněním, proč jsem

---

⁷³ <http://www.korpus.cz/intercorp/?req=doc:uvod>

ho vybrala. Dále vždy uvedu náhodně vybrané příklady ve francouzském originálu, následně odpovídající překlad do češtiny s krátkým okomentováním, proč byl zvolen konjunktiv a zda použití odpovídalo výše navrženému souboru kritérií pro použití konjunktivu ve vedlejších větách vztažných. Na závěr každého uvedeného slovesa bude následovat tabulka, ve které bude vždy výčet jednotlivých navržených kritérií a všechny mluvnické osoby. U každého zmíněného kritéria bude uvedeno, kolikrát se dané sloveso ve tvaru konjunktivu v určitých osobách po něm vyskytlo. Pod tabulkou bude zvlášť uvedeno, zda bylo dané sloveso vyhledáno pro konjunktiv imperfekta či nikoli. Po všech 5 slovesech bude následovat tabulka, která zhodnotí komplexně, po kterém zmíněném kritériu se konjunktiv nejvíce užívá ve vedlejších větách vztažných.

V polovině června roku 2012 došlo k aktualizaci paralelního korpusu Intercorp. Hlavní změny jsou především ve zpřístupnění dalších textů. Dále přibylo pět nových jazyků. Jedná se o maltštinu, řečtinu, beloruštinu, estonštinu a makedonštinu. Nově je také možnost si vybrat text podle pohlaví autora, podle pohlaví překladatele, apod. Nejdříve jsem zvolila jako jazyk originálu pouze francouzštinu a češtinu. Vyhledávání pro jednotlivé osoby bylo pak ale minimální. Proto jsem se rozhodla zvolit jako jazyk originálu všechny jazyky. Počet textů se z původních 25 před aktualizací zvýšil na 51 pro francouzštinu a češtinu.

Être

Sloveso *être* jsem zvolila z toho důvodu, že se jedná o pomocné sloveso, které je součástí většiny složených časů. Zároveň je uplaňováno i u tvoření trpných rodů a pojí se se všemi zvratnými slovesy při tvorbě složených časů. Jedná se zároveň o jedno z nejběžnějších sloves francouzštiny. Často se používá při ustálených výrazech.

Příklad č. 1

Il n'y a que moi qui sois à la fois artiste et spectateur, et cela m'épuise...

Překlad: Tak jedině já sám sobě jsem v jistém smyslu současně umělcem i divákem, a proto jsem každý den zbědován...

Ve větě se nachází výraz, který označuje jedinečnost, nikdo jiný než já, a proto zde byl zvolen konjunktiv.

Příklad č. 2

Après tout, leurs deux années de vie commune dans la clandestinité la plus opaque qui soit, non pour cacher mais pour protéger...

Překlad: Ostatně dva roky jejich společného života v ilegalitě, té nejprůhlednější, jaká existuje, ne kvůli schovávání, ale kvůli ochraně...

Ve větě se nachází přídavné jméno ve třetím stupni, proto následuje sloveso ve tvaru konjunktivu.

Příklad č. 3

À la fin, comme j'étais bien parti, je lui ai révélé le truc le plus malin qui soit, comment avoir un peu de chance: le sacrifice de soi et la privation.

Překlad: Nakonec jsem jí – jak jsem byl v ráži – prozradil i ten nejrafinovanější trik, jak urvat trochu toho štěstíka: Sebeobětování, sebeomezení.

Věta obsahuje přídavné jméno ve třetím stupni, po kterém následuje sloveso ve tvaru konjunktivu.

Příklad č. 4

Pour l'instant, cela n'a donné qu'un tas de dessins au fusain, les plus réalistes qui soient, mais elle devrait les mettre bientôt de côté,...

Překlad: Zatím je z toho hromada uhlových kreseb, co nejrealističtějších, ale teď už by je měla brzo odložit,...

Věta obsahuje přídavné jméno ve třetím stupni, po kterém následuje sloveso ve tvaru konjunktivu.

Příklad č. 5

En s'exprimant de la manière la plus secrète qui soit, puisque rien n'est moins public et que rien n'est moins publiable, cette femme semblait parler pour tous ceux que la vie a exilés d'eux - mêmes.

Překlad: Tato žena, vyjadřující se nejintimnějším možným způsobem, jelikož nic není méně veřejné a nic hůře uveřejnitelné, jako by promlouvala ke všem, které život vyobcoval z nich samých.

Věta obsahuje přídavné jméno ve třetím stupni, po kterém následuje sloveso ve tvaru konjunktivu.

Příklad č. 6

Ne trouvant pour moi rien qui soit digne d'attachement, ni parmi les hommes, ni parmi les femmes, je me consacre au service de l'humanité.

Překlad: Protože jsem nenalezl nic, co by bylo hodno mé náklonnosti, ani mezi muži, ani mezi ženami, dávám se do služeb lidstva.

Jedná se o větu zápornou, kdy nejistota vyplývá z negace existence referentu, proto je zde zvolen konjunktiv.

Příklad č. 7

Je pense que c'est la meilleure chose qui soit arrivée à ces elfes, dit Hermione.

Překlad: Myslím, že nic lepšího se těm skřítkům nemohlo stát, mudrovala Hermiona.

Věta obsahuje přídavné jméno ve třetím stupni, po kterém následuje sloveso ve tvaru konjunktivu.

Příklad č. 8

Et une qui soit longue, solide et légère comme celles-ci.

Překlad: A ať je dlouhé a pevné a lehké, jako jsou tahle.

Řídící výraz je neurčitý, existence referentu je představována pouze jako chtěná nebo možná, proto je zvolen konjunktiv.

Příklad č. 9

C'est là une funeste nouvelle, dit Celeborn, la plus funeste qui ait été annoncée ici durant de longues années emplies d'événements douloureux.

Překlad: To jsou zlé noviny, řekl Celeborn, nejhorší, jaké jsme tady slyšeli za dlouhé roky žalostných skutků.

Věta obsahuje přídavné jméno ve třetím stupni, po kterém následuje sloveso ve tvaru konjunktivu.

Příklad č. 10

Que de tous les gens, les seuls qui aient été vraiment intelligents, c'était Socrate, Einstein et quelques autres comme eux.

Překlad: Že inteligentní byl ze všech lidí asi jen Sokrates a Einstein.

Ve větě je výraz označující jedinečnost.

Příklad č. 11

Nietzsche, avec la vie extérieure la plus monotone qui soit, prouve que la pensée à elle seule, menée dans la solitude, est une terrible aventure.

Překlad: Svým nanejvýš jednotvárným vnějším životem Nietzsche dokazuje, že myšlení samo o sobě a pěstované v samotě je strašlivým dobrodružstvím.

Věta obsahuje přídavné jméno ve třetím stupni, po kterém následuje sloveso ve tvaru konjunktivu.

Příklad č. 12

C'est la pire nouvelle qui soit venue à Bree de mon temps.

Překlad: To je nejhorší zpráva, jaká přišla do Húrky za celý můj život.

Věta obsahuje přídavné jméno ve třetím stupni, po kterém následuje sloveso ve tvaru konjunktivu.

Příklad č. 13

Il est de mon devoir de vous armer contre les créatures les plus répugnantes qui soient connues dans le monde des sorciers!

Překlad: Mým úkolem je připravit vás, abyste dokázali čelit těm nejdopornějším stvořením, s jakými jsme se my kouzelníci kdy setkali!

Věta obsahuje přídavné jméno ve třetím stupni, po kterém následuje sloveso ve tvaru konjunktivu.

Příklad č. 14

Emmenez avec vous des amis qui soient sûrs et disposés à vous accompagner.

Překlad: Vezmi takové přátele, kteří zaslouží důvěru a chtějí jít.

Řídící výraz je neurčitý, existence referentu je představována pouze jako chtěná nebo možná, proto je zvolen konjunktiv.

Tabulka 6.1 - shrnutí slovesa *être*

VÝSKYT	OSOBA						CELKEM
	1. j.č.	2. j.č.	3. j.č.	1. mn.č.	2. mn.č.	3. mn.č.	
Přídavné jméno věty hlavní je ve 3. stupni nebo je zde výraz označující jedinečnost	1		15			3	19
Pokud je i věta hlavní vyjádřena konjunktivem							
Pokud je věta vedlejší vztažná závislá na hlavní větě tázací vyjadřující pochybnost			1				1
Řídící výraz je neurčitý nebo není přesně definovaný (existence referentu je představována jako chtěná nebo možná)			4			1	5
Ve větách záporných, kdy nejistota vyplývá z negace existence referentu			3			1	4

Zdroj: vlastní zpracování

U tohoto slovesa jsme zkoumala celkem 29 příkladů. Nejvíce nálezů bylo pro 3. osobu jednotného a množného čísla. Přestože jsem do vyhledávače zadávala nejprve tvar pro konjunktiv přítomný a následně pro konjunktiv minulý, našel korpus pro mnoho tvarů přítomného konjunktivu, minulé konjunktivy jiných sloves, protože sloveso *être* je pomocné sloveso při tvorbě mnoha složených časů. Přesto jsem i tyto příklady zařadila do zkoumání. Kdybych tyto věty měla totiž vyjmout, zkoumala bych zhruba třetinu příkladů.

Sloveso *être* bylo pro konjunktiv imperfekta pro třetí osobu jednotného čísla vyhledáno ve 14 příkladech. V 11 případech se konjunktiv vyskytoval po přídavném jméně ve třetím stupni. Ve dvou případech byl výskyt zaznamenán, když byl řídicí výraz neurčitý, kdy existence referentu byla představována pouze jako chtěná nebo možná. V jednom jediném případě se konjunktiv vyskytl ve větě záporné, kdy nejistota vyplývala z negace existence referentu.

Příklad č. 15

Il fit quelques pas et s'arrêta, hélé par le son le plus délicieux qui fût, des notes de piano s'échappant d'une fenêtre ouverte.

Překlad: Udělal několik kroků a zastavil se, když k němu dolehlo volání toho nejlahodnějšího hlasu, tóny klavíru, nesoucí se z otevřeného okna.

Věta obsahuje přídavné jméno ve třetím stupni, po kterém následuje sloveso ve tvaru konjunktivu.

Příklad č. 16

L'apaisement ne pouvait venir que du sentiment d'infini, ce sentiment océanique qui est ici – bas le plus proche de la sensation d'éternité, le seul qui fût de nature à le réconcilier avec ses ténèbres.

Překlad: Uklidnění mu mohl přinést jen pocit nekonečna, ten oceánský pocit, který se tady dole nejvíc blíží prožitku věčnosti, toho jediného, který ho byl schopný díky své povaze smířit s temnotami.

Ve větě je výraz označující jedinečnost.

Příklad č. 17

La chamre rouge, seule pièce à dormir qui fût au rez-de-chaussée, était évidemment la plus belle du château...

Překlad: Červený pokoj, jediná místnost v přízemí vhodná ke spaní, byl bezpochyby nejhezčím pokojem v celém zámku...

Ve větě je výraz označující jedinečnost.

Příklad č. 18

Lisbonne, qui avait bâti la plus ravissante exposition qui fût au monde...

Překlad: Lisabon připravil nejnádhernější výstavu na světě...

Věta obsahuje přídavné jméno ve třetím stupni, po kterém následuje sloveso ve tvaru konjunktivu.

Příklad č. 19

Frodon n'était ni très gras ni très timide, en fait, bien qu'il l'ignorât, Bilbon (et Gandalf) l'avait jugé le meilleur Hobbit qui fût dans la Comté.

Překlad: Frodo nebyl ani moc tlustý, ani moc bázlivý; ve skutečnosti, třebaže o tom nevěděl, ho Bilbo (a také Gandalf) pokládal za nejlepšího hobita v celém Kraji.

Věta obsahuje přídavné jméno ve třetím stupni, po kterém následuje sloveso ve tvaru konjunktivu.

Avoir

Sloveso *avoir* jsem zvolila ze stejného důvodu jako sloveso *être*, na rozdíl ale od slovesa *être* se nepoužívá při tvoření trpných rodů. Opět je součástí několika ustálených várazů, jako např. *avoir faim*, *avoir soif*, *avoir envie* a další.

Příklad č. 1

(L'oeuvre d'art) est le seul objet matériel de l'univers qui ait une harmonie interne.

Překlad: (Umělecké dílo) je jediným materiálním objektem ve vesmíru, který má vnitřní harmonii.

Je zde použito výrazu, který označuje jedinečnost, proto následuje sloveso ve tvaru konjunktivu.

Příklad č. 2

Les communistes et les fascistes disaient qu'il était impératif d'inventer un homme nouveau fier et vigoureux et honnête et assidu qui ait le sens de la justice supérieure et de la collectivité.

Překlad: Komunisté a fašisté říkali, že je třeba vymyslet nového člověka, který bude hrdý a silný a pracovitý a čestný a bude mít smysl pro vyšší spravedlnost a život v kolektivu.

Řídící výraz je neurčitý, existence referentu je představována pouze jako chtěná, proto je zde konjunktiv.

Příklad č. 3

Je ne connais qu'un seul mâle qui ait eu assez de grandeur, de respect, d'amour, de sincérité et de politesse pour le faire.

Překlad: Zním jediného mužského, který měl tolik velkorysosti, úcty, lásky, upřímnosti a zdvořilosti, že to udělal.

Ve větě je výraz označující jedinečnost.

Příklad č. 4

Le seul grand esprit chrétien qui ait regardé en face le problème du mal, c'est saint Augustin.

Překlad: Jediný křesťanský duch, který se bez uhýbání podíval na problém zla, je svatý Augustin.

Ve větě je výraz označující jedinečnost.

Příklad č. 5

Je n'ai rencontré personne, dans le pays, qui ait entendu parler d'un monsieur Bernay, ou Bernet.

Překlad: Nenašel jse v okolí nikoho, kdo by někdy slyšel jméno Bernay nebo Bernet.

Jedná se o větu zápornou, kdy nejistota vyplývá z negace existence referentu, proto je zde zvolen konjunktiv.

Příklad č. 6

Léopoldine est le prénom le plus beau, le plus noble, le plus gracieux, le plus déchirant qui ait jamais été porté.

Překlad: Leopoldina je nejkrásnější, nejušlechtilejší, nejpůvabnější a nejjímavější dívčí jméno pod sluncem.

Věta obsahuje přídavné jméno ve třetím stupni, po kterém následuje sloveso ve tvaru konjunktivu.

Příklad č. 7

Nicolas Flamel, murmura-t-elle, est le seul alchimiste qui ait réussi à fabriquer la Pierre philosophale.

Překlad: Nicolas Flamel, zašeptala vzrušeně, je jediný, kdo kdy vyrobil Kámen mudrců!

Ve větě je výraz označující jedinečnost.

Příklad č. 8

On ne leur avait jamais dit où habitait Dumbledore et ils ne connaissaient personne qui ait jamais été envoyé dans son bureau.

Překlad: Nikdy jim nikdo neřekl, kde Brumbál vlastně bydlí, ani nevěděli o nikom, koho by k němu poslali.

Jedná se o větu zápornou, kdy nejistota vyplývá z negace existence referentu, proto je zde zvolen konjunktiv.

Příklad č. 9

A sa connaissance, il était la seule personne encore vivante qui ait jamais résisté à un sortilège aussi puissant que celui lancé par Voldemort.

Překlad: Pokud věděl, byl jediný na světě, kdo přežil takovou kletbu, jakou vůči němu Voldemort použil.

Ve větě je výraz označující jedinečnost.

Příklad č. 10

Il était d'une maladresse rare et jamais Harry n'avait rencontré quelqu'un qui ait aussi peu de mémoire.

Překlad: Měl tu nejhorší paměť ze všech lidí, které kdy Harry v životě potkal.

Jedná se o větu zápornou, kdy nejistota vyplývá z negace existence referentu, proto je užito konjunktivu.

Příklad č. 11

Des choses qui passent inaperçues, bien sûr, pour que les Moldus ne les remarquent pas et ne se mettent pas à jouer avec... Il faut des objets qui aient l'air d'être bon pour la décharge publique...

Překlad: Samozřejmě nic, co by budilo pozornost, aby to mudlové nesebrali a nehráli si s tím... zkrátka takové věci, o kterých si mohou myslet, že je někdo zahodil...

Řídící výraz je neurčitý, existence referentu je představována pouze jako chtěná nebo možná, proto je užito konjunktiv.

Příklad č. 12

Et probablement les deux seuls élèves de Poudlard qui aient jamais parlé Fourchelang depuis le temps du grand Serpentard lui-même.

Překlad: Nejspíš jsme jediné dva hadí jazyky, které se v Bradavicích objevily od časů samotného velkého Zmizojela.

Ve větě je výraz označující jedinečnost, proto je užito konjunktivu.

Příklad č. 13

Tu es la seule personne qui ait le droit de décider, Harry, dit Black.

Překlad: Jsi tu jediný, kdo má právo o tom rozhodnout, Harry, připustil Black.

Ve větě je výraz označující jedinečnost, proto je užito konjunktivu.

Příklad č. 14

C'est la seule voiture qui ait l'eau courante.

Překlad: Je to jedinej vagón, kde teče voda.

Ve větě je výraz označující jedinečnost, proto je užito konjunktivu.

Příklad č. 15

Je n'ai jamais eu de dépression, ni de grandes joies, ou de tristesses qui aient duré longtemps.

Překlad: Nikdy jsem neměla deprese ani moc velkou radost nebo zármutek, které by trvaly delší dobu.

Jedná se o větu zápornou, kdy nejistota vyplývá z negace existence referentu, proto je užito konjunktivu.

Tabulka 6.2 - shrnutí slovesa *avoir*

VÝSKYT	OSOBA						CELKEM
	1. j.č.	2. j.č.	3. j.č.	1. mn.č.	2. mn.č.	3. mn.č.	
Přídavné jméno věty hlavní je ve 3. stupni nebo je zde výraz označující jedinečnost			15			3	18
Pokud je i věta hlavní vyjádřena konjunktivem							
Pokud je věta vedlejší vztažná závislá na hlavní větě tázací vyjadřující pochybnost			1				1
Řídící výraz je neurčitý nebo není přesně definovaný (existence referentu je představována jako chtěná nebo možná)			4		1	1	6
Ve větách záporných, kdy nejistota vyplývá z negace existence referentu			5			1	6

Zdroj: vlastní zpracování

U slovesa *avoir* jsme zkoumali celkem 31 příkladů. Opět největší počet nálezů odpovídal 3. osobě jednotného a množného čísla. Opět při zadávání tvarů přítomného konjunktivu byly vyhledány i minulé konjunktivy pro jiné slovesa, jelikož sloveso *avoir* je součástí většiny složených časů. I v tomto případě jsem zahrнула tyto věty do zkoumání. Nejvíce se konjunktiv opět vyskytoval po přídavném jméně ve třetím stupni, nebo když věta obsahovala výraz označující jedinečnost, výjimečnost.

Sloveso *avoir* bylo pro tvar *qui eût*, který odpovídá 3. osobě jednotného čísla vyhledáno ve 13 příkladech. Základním problémem bylo, že při zadání tvaru *qui eût*, našel Intercorp příklady, kdy se jednalo o konjunktiv plusquamperfekta, jelikož sloveso *avoir* je součástí většiny složených časů. V 8 příkladech se konjunktiv vyskytoval, když byl řídící výraz neurčitý nebo nebyl přesně definovaný, jelikož existence referentu byla představována pouze jako chtěná nebo možná. Ve třech případech se konjunktiv vyskytl

ve větách záporných, kdy nejistota vyplývala z negace existence referentu. A ve dvou případech, když byl ve větě výraz označující jedinečnost.

Příklad č. 16

A prendre les choses sous ce nouveau jour on n'aurait trouvé personne, dans tout le convoi, qui eût autant que moi le droit d'y occuper une place.

Překlad: Jestliže se věci posuzují v tomto novém světle, pak nikdo v celém vlaku nemá takové právo na místo jako já.

Jedná se o větu zápornou, kdy nejistota vyplývá z negace existence referentu, proto je užito konjunktivu.

Příklad č. 17

La bibliothèque avec son amoncellement de livres pleins d'explications sur la vie, le collège où elle avait été obligée de gaspiller des nuits entières à apprendre l'algèbre, bien qu'elle ne connût personne – à l'exception des professeurs et des mathématiciens – qui eût besoin de l'algèbre pour être plus heureux.

Překlad: Knihovnu s těmi horami knih plných poučování o životě, střední školu, kde ji nutili trávit celé večery nad algebrou, přestože neznala nikoho – až na učitele a matematiky – kdo by potřeboval algebru k tomu, aby byl šťastnější.

Jedná se o větu zápornou, kdy nejistota vyplývá z negace existence referentu, proto je užito konjunktivu.

Pouvoir

Jedná se o modální sloveso, které může vyjadřovat schopnost, přibližnost, možnost, dovolení, pravděpodobnost a přání.

Příklad č. 1

Mais c'est l'horaire le plus noble qui puisse exister en ce monde.

Překlad: Vždyť je to vlastně ten nejvznešenější řád, který na tom světě je.

Věta obsahuje přídavné jméno ve třetím stupni, po kterém následuje sloveso ve tvaru konjunktivu.

Příklad č. 2

Je voudrais un chien qui puisse me tenir compagnie.

Překlad: Myslím totiž psa jako společníka.

Řídící výraz je neurčitý, existence referentu je představována pouze jako chtěná, proto je zvolen konjunktiv.

Příklad č. 3

Nous n'avons rien qui puisse vous satisfaire, répondit l'alchimiste.

Překlad: Nemáme nic, čím bychom vás uspokojili, odvětil alchymista.

Jedná se o větu zápornou, kdy nejistota vyplývá z negace existence referentu, proto je zde zvolen konjunktiv.

Příklad č. 4

Il n'y a que les femmes à grand caractère qui puissent faire mon bonheur.

Překlad: Pouze ženy nevšední povahy mě mohou učinit šťastným.

Ve větě je výraz označující jedinečnost.

Příklad č. 5

Étudait-il ou cherchait-il quelque chose qui puisse l'aider à accomplir la première tâche?

Překlad: Opravdu studoval, nebo se snažil najít něco, co by mu pomohlo při prvním úkolu?

V tomto případě je vedlejší věta vztažná závislá na větě hlavní tázací, která vyjadřuje pochybnost, proto je užito konjunktivu.

Příklad č. 6

La course nocturne est la seule chose qui puisse te distraire de tes fantaisies érotiques.

Překlad: Noční běh je jediná věc, která tě může odvést od tvých erotických fantazií.

Ve větě je výraz označující jedinečnost.

Příklad č. 7

Il n'y a qu' une chose qui puisse rendre un rêve impossible: c'est la peur d'échouer.

Překlad: Jenom jediné znemožňuje jeho sen: strach z neúspěchu.

Ve větě je výraz označující jedinečnost.

Příklad č. 8

Mais il est sûr qu'en écrivant sa lettre à Hermann von Pückler, elle a bien compris la valeur inappréciable de cette anecdote, la seule qui puisse dévoiler le sens le plus profond de l'histoire d'amour entrée elle et Goethe.

Překlad: Jisto však je, že když psala dopis Pückler – Muskauovi, pochopila, že ta historka je nedocenitelná. Teprve ona byla s to odhalit pravý smysl příběhu její lásky s Goethem.

Ve větě je výraz označující jedinečnost.

Příklad č. 9

Je sais que je t'aime parce que tu es la seule personne qui puisse me faire mourir.

Překlad: Já vím, že tě miluju, protože jsi jediný člověk, kvůli kterému dokážu umřít.

Ve větě je výraz označující jedinečnost.

Příklad č. 10

Une sorte de climat pesant, mais plein d'une étrange vitalité, en tout cas le seul qui puisse convenir aux habitants de cette énorme isba.

Překlad: Jakési tíživé ovzduší, zároveň však plné života, a rozhodně jediné, které mohlo obyvatelům této obrovské dřevěnice vyhovovat.

Ve větě je výraz označující jedinečnost.

Příklad č. 11

Dans les pays communistes les écrivains progressistes écrivaient des romans dont l'action était située dans le milieu ouvrier pour montrer que la condition d'ouvrier était la meilleure chose qui puisse arriver à quelqu'un de ...

Překlad: V komunistických zemích psali pokrokoví spisovatelé romány z dělnického prostředí, aby ukázali, že být dělníkem je nejlepší, co se může svobodomyšlnému člověku přihodit, ...

Ve větě je výraz označující jedinečnost.

Tabulka 6.3 - shrnutí slovesa pouvoir

VÝSKYT	OSOBA						CELKEM
	1. j.č.	2. j.č.	3. j.č.	1. mn.č.	2. mn.č.	3. mn.č.	
Přídavné jméno věty hlavní je ve 3. stupni nebo je zde výraz označující jedinečnost		1	13			2	16
Pokud je i věta hlavní vyjádřena konjunktivem			1				1
Pokud je věta vedlejší vztažná závislá na hlavní větě tázací vyjadřující pochybnost			1				1
Řídící výraz je neurčitý nebo není přesně definovaný (existence referentu je představována jako chtěná nebo možná)			11				11
Ve větách záporných, kdy nejistota vyplývá z negace existence referentu			13				13

Zdroj: vlastní zpracování

Celkem jsem zkoumala 42 příkladů. Přestože tvar *qui puisse* je stejný jak pro 1., tak pro 3. osobu jednotného čísla, tak se všechny příklady pro tento tvar vztahovaly ke 3. osobě jednotného čísla. Z tabulky dále můžeme vidět, že na zkoumaných 42 příkladech pro sloveso *pouvoir* se nejvíc vět ve tvaru konjunktivu vyskytovalo po přídavném jménu, které bylo ve 3. stupni, nebo po výraze, který vyjadřuje nějakou jedinečnost, výjimečnost. Dále to byl konjunktiv ve větách záporných, kdy nejistota vyplývá z negace existence referentu.

Konjunktiv imperfekta byl vyhledán pro tvar *qui pût*, který odpovídá 3. osobě jednotného čísla, v 9 příkladech. Ve větě záporné, kdy nejistota vyplývá z negace existence referentu, se konjunktiv objevil v 6 případech. V případě, kdy řídicí výraz byl neurčitý nebo nebyl přesně definovaný, protože existence referentu byla představována pouze jako chtěná nebo možná, se konjunktiv vyskytl ve 2 větách. A v jediném případě, kdy věta obsahovala výraz, který označoval jedinečnost.

Příklad č. 12

Nulle part, malgré tous mes efforts, je n'aperçus ombre ou sillage qui pût se rapporter à elle.

Překlad: Přes všechno úsilí jsem nikde nespátřil ani stín nebo obrys, který by jí byl jen trochu podobný.

Jedná se o větu zápornou, kdy nejistota vyplývá z negace existence referentu, proto je zde zvolen konjunktiv.

Příklad č. 13

Nous étions en effet si fragiles et désorientés affectivement que l'absence de l'autre était sans doute la seule chose qui pût encore nous rapprocher...

Překlad: Byli jsme totiž tak křehcí a citově vykojení, že nepřítomnost toho druhého byla určitě to jediné, co nás ještě mohlo sblížit...

Ve větě je výraz označující jedinečnost.

Příklad č. 14

La vision demeurait en moi avec un caractère de réalité indiscutable que je n'arrivais pas à chasser, cependant il n'y avait rien dans la chambre qui pût me donner le moindre sujet d'inquiétude,...

Překlad: Ta vidina ve mně přetrvávala s příchutí nepopíratelné skutečnosti a nemohla jsem se jí zbavit, přestože v pokoji nebylo nic, co by mne mohlo sebeméně znepokojovat....

Jedná se o větu zápornou, kdy nejistota vyplývá z negace existence referentu, proto je zde zvolen konjunktiv.

Savoir

Jedná se o zástupce modálních sloves.

Příklad č. 1

Il n'y a que moi au monde qui sache quel paquet sert de tombe à Goethe et à Schiller, à Hölderlin et à Nietzsche.

Překlad: Tak jediný na světě já vím, ve kterém balíku jako v hrobce leží Goethe a Schiller a kde Hölderlin a kde Nietzsche.

Ve větě je výraz označující jedinečnost.

Příklad č. 2

Mais il n'est qu'une seule puissance au monde qui sache tout,...

Překlad: Ale je jen jediná moc na tomhle světě, která ví všechno,...

Ve větě je výraz označující jedinečnost.

Příklad č. 3

Et je n'en connais aucune qui sache déboucher un évier.

Překlad: (Znám málo ženských, které by dokázaly vzít letlampu a vylomit bezpečnostní dveře...) A ani jednu, která by sama dokázala prošťouchnout ucpanou výlevku.

Jedná se o větu zápornou, kdy nejistota vyplývá z negace existence referentu, proto je zde zvolen konjunktiv.

Příklad č. 4

Y a que moi et personne d'autre qui sache s'y prendre avec lui.

Překlad: S tím to umím jen já a nikdo jiný.

Ve větě je výraz označující jedinečnost.

Tabulka 6.4 - shrnutí slovesa savoir

VÝSKYT	OSOBA						CELKEM
	1. j.č.	2. j.č.	3. j.č.	1. mn.č.	2. mn.č.	3. mn.č.	
Přídavné jméno věty hlavní je ve 3. stupni nebo je zde výraz označující jedinečnost	1		1			1	3
Pokud je i věta hlavní vyjádřena konjunktivem							
Pokud je věta vedlejší vztažná závislá na hlavní větě tázací vyjadřující pochybnost						1	1
Řídící výraz je neurčitý nebo není přesně definovaný (existence referentu je představována jako chtěná nebo možná)			1				1
Ve větách záporných, kdy nejistota vyplývá z negace existence referentu			2				2

Zdroj: vlastní zpracování

U tohoto slovesa jsem zkoumala celkem 7 příkladů. Hledání bylo úspěšné pro tvar *qui sache* a *qui sachent*. Přičemž tvar *qui sache* odpovídá 1. a zároveň 3. osobě jednotného čísla. Pouze ale v 1 z 5 příkladů odpovídal 1. osobě jednotného čísla. Z tabulky je možné vyčíst, že se konjunktiv opět vyskytoval nejvíce po přídavném jménu ve 3. stupni nebo po výraze, který označoval jedinečnost.

Pro toto sloveso nebyl vyhledán žádný výsledek odpovídající konjunktivu imperfekta.

Vouloir

Stejně jako v případě slovesa *savoir*, zastupuje toto sloveso skupinu způsobových sloves.

Příklad č. 1

Je ne connais personne ici qui veuille traverser le désert simplement pour aller voir les Pyramides, dit le Marchand.

Překlad: Neznám tady nikoho, kdo by chtěl putovat pouští, jen aby spatřil pyramidy, řekl Sklenář.

Jedná se o větu zápornou, kdy nejistota vyplývá z negace referentu, proto je zde zvolen konjunktiv.

Příklad č. 2

Admète, condamné par les Parques, obtient grâce à Apollon d'échapper au trépas à condition de trouver quelqu'un qui veuille bien mourir à sa place.

Překlad: Admétos, kterého odsoudily bohyně osudu Parky k smrti, může získat od Apollona milost za podmínky, že najde někoho, kdo bude choten umřít místo něho.

Existence referentu je představována pouze jako chtěná nebo jako možná.

Příklad č. 3

Oh, comme il est dur de détenir un message de souffrance, de le garder en soi, sans trouver aucune antenne qui veuille le recevoir!

Překlad: Je tak těžké mít poselství o neštěstí, nechávat si je pro sebe a nenalézat žádná tykadla ochotná je přijmout!

Jedná se o větu zápornou, kdy nejistota vyplývá z negace referentu, proto je zde zvolen konjunktiv.

Tabulka 6.5 - shrnutí slovesa vouloir

VÝSKYT	OSOBA						CELKEM
	1. j.č.	2. j.č.	3. j.č.	1. mn.č.	2. mn.č.	3. mn.č.	
Přídavné jméno věty hlavní je ve 3. stupni nebo je zde výraz označující jedinečnost							
Pokud je i věta hlavní vyjádřena konjunktivem							
Pokud je věta vedlejší vztažná závislá na hlavní větě tázací vyjadřující pochybnost							
Řídící výraz je neurčitý nebo není přesně definovaný (existence referentu je představována jako chtěná nebo možná)			1				1
Ve větách záporných, kdy nejistota vyplývá z negace existence referentu			2				2

Zdroj: vlastní zpracování

Pro sloveso *vouloir* bylo možné zkoumat pouze tři příklady, kdy se opět jednalo o 3. osobu jednotného čísla.

Ani v tomto případě nebylo sloveso vyhledáno pro konjunktiv imperfekta.

Tabulka 6.6 - shrnutí všech pěti sloves

VÝSKYT	OSOBA						CELKEM
	1. j.č.	2. j.č.	3. j.č.	1. mn.č.	2. mn.č.	3. mn.č.	
Přídavné jméno věty hlavní je v 3. stupni nebo je zde výraz označující jedinečnost	2	1	44			9	56
Pokud je i věta hlavní vyjádřena konjunktivem			1				1
Pokud je věta vedlejší vztahná závislá na hlavní větě tázací vyjadřující pochybnost			3			1	4
Řídící výraz je neurčitý nebo není přesně definovaný (existence referentu je představována jako chtěná nebo možná)			21		1	2	24
Ve větách záporných, kdy nejistota vyplývá z negace existence referentu			25			2	27

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 6.6 představuje shrnutí všech pěti sloves. Lze z ní vyčíst, že se konjunktiv ve vedlejší větě vztahné po *qui* vyskytuje zejména pro 3. osobu jednotného a množného čísla. Výskyt jiných osob je výjimkou. Z navržených kritérií převažuje to, kdy se konjunktiv ve vedlejší větě vztahné vyskytuje po přídavném jméně ve třetím stupni, nebo když je zde výraz označující jedinečnost. Dále následují věty záporné, kdy nejistota vyplývá z negace existence referentu a nejmíň bylo vět po hlavních větách vyjádřených konjunktivem. Přestože jsem chtěla u jednotlivých příkladů i zmínit, jestli bylo užito navržených ekvivalentních prostředků, tak z důvodu, že některé vztahné věty byly vypuštěny při překladu zcela, nebo byly užity různé druhy modulace, nebylo toto možné.

7 Závěr

Cílem této bakalářské práce, zabývající se užíváním slovesných způsobů ve francouzských vedlejších větách vztažných, bylo navrhnout soubor kritérií, podle nichž se řídí výběr subjunktivního nebo indikativního modu ve vedlejších větách vztažných. Dále bylo zapotřebí uvést možné české ekvivalentní prostředky, používané při překladu konjunktivu do českého jazyka. Na základě korpusové analýzy v rámci korpusu Intercorp jsem na konkrétních příkladech ověřovala, zda se konjunktiv používá podle výše navrženého souboru kritérií.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Při vypracovávání teoretické části jsem čerpala informace především z francouzské gramatiky autorů Grevisse a Goosse, z českých publikací pak z Francouzské mluvnice od autorů Hendricha, Radiny a Tláškala. Dále byly pro účely této bakalářské práce použity Vědecká mluvnice francouzštiny od Jana Šabršuly, Le Bon Usage, Francouzština – čeština (Systémové srovnávání dvou jazyků) od Otomara Radiny, která byla velmi přínosná tím, že danou gramatickou kapitolu srovnávala jak v češtině, tak ve francouzštině. To znamená, že konkrétně popisovala odlišnosti, užití, apod. Teoretickou část jsem rozdělila do pěti kapitol, přičemž v každé kapitole jsem uvedla pro snazší pochopení konkrétní příklady užití.

První kapitola definuje pojem slovesa, slovesného způsobu a poukazuje na rozlišení slovesných způsobů na určité a neurčité tvary. Druhá kapitola nese název Věta. Zde jsem popsala větu jednoduchou a souvětí, členění souvětí na podřadné a souřadné. Obsahem třetí kapitoly bylo definování vedlejší věty vztažné. Z prostudování dostupné literatury jsem zjistila, že vedlejší větu vztažnou můžeme popsat z hlediska formálního a syntaktického a že vedlejší věta vztažná může být rozdělena podle toho, zda má nebo nemá řídicí výraz na vedlejší větu vztažnou adjektivní a substantivní. Ve vedlejší větě vztažné se může vyskytovat indikativ, konjunktiv nebo infinitiv a poukazují, na čem záleží výběr slovesného způsobu. Poslední dvě kapitoly teoretické části se pak zabývají indikativem a konjunktivem. Kapitola pojednávající o konjunktivu je rozsáhlejší, jelikož v češtině neexistuje tento slovesný způsob. Do češtiny je překládán pomocí různých ekvivalentních prostředků na rozdíl od oznamovacího způsobu, který čeština zná

a užívá. V této kapitole tedy definuji, co je konjunktiv, kdy jej autor nebo mluvčí použije. Dále je zmíněno použití konjunktivu ve větách jednoduchých nebo hlavních a ve větách vedlejších. U vět vedlejších je zmíněno pouze použití vedlejší věty vztažné, jelikož popsat všechny věty vedlejší, v nichž se konjunktiv vyskytuje, by bylo nejen obsáhlé ale znamenalo by to rovněž odchýlit se od tématu bakalářské práce.

V praktické části jsem se pokusila na pěti slovesech určit, při kterém z navržených kritérií se vyskytuje konjunktiv ve vedlejších větách vztažných nejčastěji. Na základě zjištění mohu konstatovat, že nejvíce se vyskytoval po přídavném jménu věty hlavní, které bylo ve třetím stupni, nebo po výraze označujícím jedinečnost. Poté se konjunktiv vyskytoval ve větách záporných, kdy nejistota vyplývá z negace existence referentu a v poslední řadě tehdy, když byl řídicí výraz neurčitý, nebo nebyl přesně definovaný (existence referentu je představována pouze jako chtěná nebo možná). Výskyt po dvou zbylých kritériích, tedy kdy se konjunktiv vyskytoval po větě hlavní, která by byla také vyjádřena konjunktivem, a kdy byla vedlejší věta vztažná závislá na hlavní větě tázací vyjadřující pochybnost, byl minimální. Zároveň mohu prostřednictvím tabulky 6.6 demonstrovat výskyt konjunktivu ve vedlejší větě vztažné po vztažném zájmeně *qui* především u 3. osoby jednotného a množného čísla. Výskyt ostatních osob je spíše výjimkou. Ve své bakalářské práci jsem došla k závěru, že v případě srovnání jednotlivých sloves mezi sebou, získala jsem nejvíce nálezů pro slovesa *pouvoir*, dále *avoir* a *être*. Výskyt slovesa *savoir* a *vouloir* byl minimální.

8 Résumé

Cette thèse qui a pour sujet l'emploi des modes verbaux dans les propositions subordonnées relatives en français, avait pour but de proposer un ensemble de critères d'après lesquels on pourrait appliquer soit le mode subjonctif soit le mode indicatif dans les propositions subordonnées relatives. Ensuite, il était nécessaire de chercher des moyens équivalents en tchèques pour traduire le subjonctif. Sur des exemples concrets dans le cadre du corpus Intercorp basé sur l'analyse de celui-ci, j'ai essayé de démontrer que le subjonctif s'utilise bien d'après l'ensemble de ces critères.

Ce travail est organisé en deux parties: une partie théorique est une partie pratique. Pour concevoir la partie théorique, j'ai surtout travaillé avec la grammaire française des auteurs Grevisse et Goosse. Parmi les publications tchèques Francouzská mluvnice (La grammaire française) des auteurs Hendrich, Radina et Tláškal puis Vědecká mluvnice francouzštiny (La grammaire scientifique du français) de Jan Šabršul, Le bon usage, Francouzština - čeština (Systémové srovnávání dvou jazyků) (Français - Tchèque (La comparaison systématique de deux langues) de Otmar Radina. Ce livre a été très enrichissant dans le sens où il comparait le chapitre de grammaire en question en tchèque mais aussi en français. Ce qui veut dire qu'il décrivait précisément les différences, les emplois etc. J'ai divisé la partie théorique en cinq chapitres. Pour une meilleure compréhension, chaque chapitre est illustré par des exemples d'utilisation.

Le premier chapitre définit le terme de verbe, le mode du verbe et attire l'attention sur la distinction des modes verbaux entre les formes définis et indéfinis. Le deuxième chapitre est intitulé La phrase. Dans celui-ci, j'ai décrit la phrase simple et la phrase complexe, la segmentation de la phrase complexe en proposition subordonnée et en proposition coordonnée.

L'objectif du troisième chapitre était de déterminer les propositions subordonnées relatives. En étudiant la littérature accessible, j'ai réalisé qu'il était possible d'analyser la proposition subordonnée relative du point de vue formel et syntaxique. Celle-ci ne peut être segmentée que si elle comporte ou non un élément dirigeant se rapportant à la proposition subordonnée relative adjectivale ou une relative

substantive. Dans la proposition subordonnée relative, on peut trouver l'indicatif, le subjonctif et l'infinitif. Ces derniers démontrent de quel élément dépend le choix du mode verbal. Les deux derniers chapitres de la partie théorique concernent le subjonctif et l'indicatif. Celui qui prend pour thème le subjonctif est plus large car ce mode verbal n'existe pas en tchèque. Le subjonctif est traduit par des moyens équivalents comparé au mode déclaratif que le tchèque connaît et utilise. Dans ce chapitre, j'emets alors la définition du subjonctif et constate comment et quand l'auteur ou le locuteur l'utilise. Puis, nous mentionnons l'emploi du subjonctif dans les phrases simples ou propositions principales mais aussi dans les propositions subordonnées relatives. En ce qui concerne les propositions subordonnées, on ne dénomine que les subordonnées relatives étant donné que l'analyse de toutes les propositions subordonnées avec un subjonctif serait non seulement trop ample mais ce serait aussi s'éloigner du sujet de cette thèse.

Dans la partie pratique, j'ai essayé en prenant cinq verbes en exemple de déterminer à quel moment il est obligatoire d'utiliser le plus souvent le subjonctif dans la subordonnée relative compte tenu de l'ensemble des critères proposés. Je peux constater que celui-ci était utilisé le plus souvent après un adjectif au superlatif qui se trouvait dans la proposition principale ou bien après une expression exprimant l'individualité. Ensuite, le subjonctif se trouvait dans les phrases négatives où l'incertitude était exprimée par la négation de l'agent et où l'élément dirigeant était indéfini ou n'était défini que de façon très vague (l'existence de l'agent n'est présentée que comme voulu ou possible). La présence du subjonctif suivant les deux critères restants c'est-à-dire que le subjonctif se placerait derrière la proposition principale qui serait aussi exprimée par le subjonctif et quand la proposition subordonnée relative dépendante de la proposition principale interrogative exprimerait le doute, était minimale. En même temps, je peux démontrer par l'intermédiaire du tableau numéro 6 la présence du subjonctif dans la proposition subordonnée relative qui suit le pronom relatif qui. Celui-ci se trouvant à la troisième personne du singulier et du pluriel. La présence de qui aux autres personnes fait plutôt l'exception. Pour conclure ma thèse; je peux constater qu'en comparant différents verbes c'est pour le verbe pouvoir que j'ai fait le plus de trouvailles ainsi que pour avoir et être. La présence des verbes savoir et vouloir était minimale.

9 Seznam tabulek

Tabulka 5.1 - soubor navržených kritérií při volbě slovesných způsobů	27
Tabulka 6.1 - shrnutí slovesa être	34
Tabulka 6.2 - shrnutí slovesa avoir	41
Tabulka 6.3 - shrnutí slovesa pouvoir	46
Tabulka 6.4 - shrnutí slovesa savoir	49
Tabulka 6.5 - shrnutí slovesa vouloir	51
Tabulka 6.6 - shrnutí všech pěti sloves	52

10 Seznam použité literatury

Tištěné monografické publikace

DENIS, D. a SANCIER – CHATEAU, A. *Grammaire du français*. Nakladatelství: Le Livre de Poche, 1994. ISBN 2 – 253 – 16005 – 9

DUBOIS, J. a LAGANE, R. *La Nouvelle grammaire du français*. Paříž: Nakladatelství Larousse, 2001. ISBN 2 – 03 – 800042 – 5

GOFFIC, P. *Grammaire de la prose française*. Paříž: Nakladatelství Hachette, 2008. ISBN 978 – 2 – 01 – 020383 - 1

GREVISSE, M. a GOOSSE, A. *Le Bon usage*. Paříž: Nakladatelství Duculot, 2008. ISBN 978 – 2 – 8011 – 1404 – 9

GREVISSE, M. a GOOSSE, A. *Nouvelle grammaire française*. Nakladatelství: de boeck, 1995. ISBN 2 – 8011 – 1098 – 1

HENDRICH, J. RADINA, O. a TLÁSKAL, J. *Francouzská mluvnice*. Praha, 1992. ISBN 80 – 04 – 26212 – 0

RADINA, O. *Francouzština a čeština. Systémové srovnávání dvou jazyků*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1981

RIEGEL, M., PELLAT, J. – C. a RIOUL, R. *Grammaire méthodique du français*. Paříž: Nakladatelství Quadriga, 2009. ISBN 978 – 2 – 13 – 055984 – 9

STAUCHOVÁ, V. *Stručná mluvnice francouzštiny*. Praha: Nakladatelství ACADEMIA, 1996. ISBN 80-200-0585-4

ŠABRŠULA, J. *Vědecká mluvnice francouzštiny*. Praha: Nakladatelství ACADEMIA, 1986

TAIŠLOVÁ, J. *Mluvnice francouzštiny*. Voznice: Nakladatelství Leda, 2002. ISBN 80-7335-004-1

Elektronické zdroje

www.trusiad.fr/cours/linguistique/subjonctif.html